

The Project Gutenberg eBook of De complete werken van Joost van Vondel. De Heerlijkheid van Salomon, by Joost van den Vondel and H. J. Allard

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: De complete werken van Joost van Vondel. De Heerlijkheid van Salomon

Author: Joost van den Vondel

Editor: H. J. Allard

Release date: September 8, 2015 [EBook #49910]

Language: Dutch

Credits: Produced by Frank van Drogen and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE COMPLETE WERKEN VAN JOOST VAN VONDEL. DE HEERLIJKHEID VAN SALOMON ***

OPMERKINGEN VAN DE BEWERKER:

De originele spelling en interpunctie is gehandhaafd. Een lijst met correcties bevindt zich aan het [einde van de tekst](#). Dit boek bevat een aantal referenties naar andere delen uit De complete werken van Joost van Vondel, namelijk Project Gutenberg e-book 30473, 48113, 48607 en 48956. Hoewel de correctheid van deze links is geverifieerd op het moment dat het boek geupload is, is er geen garantie dat deze altijd en overal werken.

**DE COMPLETE WERKEN
VAN
JOOST VAN VONDEL.**

**DE HEERLIJKHEID VAN SALOMON,
OF
HET TWEEDE DEEL VANDE VIERDE DAG DER TWEEDER
WEKE,
GEDICHT BIJ
WIJLEN DEN E. G. DE SALUSTE, HEERE VAN BARTAS,
DE FENIKS VANDE FRANSCH E POËTEN,
ENDE NU UIT HET FRANSCH IN NEDERDUITSCH VERTAALD.**

[Pg 82a]

CHRISTUS.
Hier is meer als Salomon.

**De Vertaalder aan Keizeren, Koningen, en allen geweldigen[1] op aarden.
Klinkert.[2]**

Gij, die van peerlen, goud, en diamanten schimmert[3],
Goôn! in wiens voorhoofd God zijn beeld heeft ingedrukt,
Die 't purper kraken doet, en kreukt uw haar, gejukt
Met glanzig kroonengoud, te weeldig opgetimmerd[4]:

Wordt niet jeloers, wanneer gij Salomon ziet brallen,
Die op zijns vaders troon der rijken scepters zweigt[5],
En, met de bliksems van zijn heil'ge Majesteit,
Ontschept[6] en doodverwt die voor hem op 't aanzicht vallen.

Hoe sterk zijn glorie straalt, nog is 't maar enkel rook;
Zijn pracht en praal verwelkt, zoo smilt uw blijdschap ook;
Zijt dan op sterflijk leen hovaardig noch vermetel:

Geen rijk bestendig is als[7] 't Hemelsch Koninkrijk
Daar Jezus heerscht, die u, Monarchen! algelijk
Geweldig dagen zal ter vierschaar voor zijn zetel.

DOOR EEN IS 'T NU VOLDAEN.

**DE VERTAALDER WENSCHT ZIJNEN VRUND,
DEN HEER
DIERICK KORVER
ALLES GOEDS.**

Het gene de voortreffelijke Michel de Montaigne in 't algemeen van een uitnemende^[8] poëtisch werk getuigt, daar hij schrijft: La bonne, la supreme, la divine est au dessus des regles de la raison. Quiconque en discerne la beauté d'une veüe ferme & rassise, il ne la void pas: non plus que la splendeur d'une esclair. Elle ne prattique point nostre jugement: elle le ravit & ravage;— dat zelve mogen wij in 't bijzonder van dit juweel spreken: waar in de Heere van Bartas schijnt hem zelve te overtreffen, en uit de heerlijkheid des grooten Salomons zijnen glans te scheppen. Want gelijk hier de stoffe uitnemende is, alzoo is ook de kunst ongemeen, en de gedichtlievende lezer wordt van een aardsche tot een Hemelsche glorie opgetogen: zoo dat hij, Salomon vergetende, opstijgt voor de voeten van Christus, aller Koningen Koning, wien alle macht in Hemel en op Aarde gegeven is, en in dewelke de volheid der Godheid lichamenlijk woont, en alle schatten van wijsheid en kennisse verborgen zijn. Heeft ons oordeel dan in zulken Goddelijken licht geschemeroogd: hebben onze tedere oogen kwalijk zoo heilige bliksemen kunnen verdragen: en is hier Salustius niet als Salustius uitgedrukt: dat willen wij geerne toestaan. Evenwel, mijn Zangeresse leergierig heeft, om haar feilen aangewezen te zien, haar zelve willen onderwerpen uwe A. oordeel, hetwelk zij heeft ervaren te wezen gezond, rijp en bezadigd; zoo dat ze wenscht, indien de Rijmers malkanderen eenmaal uitdagen, om zonder bloedstorting om den palm of lauwerhoed^[9] te kampen: dat uwe A. de voorplaats onder de scheidsmannen moogt bekleeden, ten einde het vonnis te billijker gestreken werde. Ontvangt dan, jonstige Korver! mijn geleende veerzen, en doet ons die eere, dat gij onze feilgrepen op de kant aantee kent, opdat wij ze aanmerkende^[10] namaals beteren.

[Pg 82b]

t' Amstelredam, dezen 28. van Loumaand 1620.

Uwe A. verplichte Vrund

J. V. VONDELEN.

VOORREDEN.

Ik hebbe, Lezer, meermaals voorgehad, mijn plumpe handen aan dit zuivere te slaan; maar vreeze heeft mij altijd doen aarzelen, omdat ik ontzag, met ongewijde vingers deze arke aan te tasten: en liet mij vastelijk voorstaan, dat geen gemeen priester of Leviet, maar wel een hooger als ik geoorloofd was, zijn voetsool in dit heilige der heiligen te zetten. Mijn gevoelen hier in wierd versterkt, vermids het loflijk getuigenisse, dat de aldertreffelijkste verstanden van dit puikjen gaven: gelijk dan, neffens andere, zijnen uitlegger Simon Goulart hier van luidskeels trompettet in deze woorden: s'ensuit la Magnificence ou seconde partie du quatriesme jour de la seconde Sepmaine, ou Salomon est proposé esleu pour successeur a son pere. Sa sapience, son mariage, son Temple basti a l'Eternel, y sont si magnifiquement descrits, qu'en cest eschantillon le Sieur du Bartas semble avoir voulu surmonter soy-mesme, & par ses riches inventions debatre avecq la dignité d'un si sublime sujet. Dat is: volgt de Heerlijkheid of het tweede deel van de vierde dag der tweeder weke, alwaar Salomon wordt voorgesteld als zijns vaders gekoren nazaat; zijn wijsheid, zijn houwelijk, zijnen tempel Gode gebouwd, wordt er zoo heerlijk beschreven, dat in dit munster-staal^[11] de Heere van Bartas schijnt hem zelven te willen overtreffen, en met zijn rijke versieringen te worstelen met de weerdigheid van zoo hoogwichtige stoffe.—Het was dan niet zonder oorzaak, dat ik mij hier aan vreesde te bezondigen. Maar gelijk mij vreeze somtijds dede deinzen, alzoo noopte mij wederom een heimelijke hertstocht, om eenmaal^[12] te zien, hoe ik deze Fransche Venus met een Neêrlandsch gewaad en hulsel zouden mogen tooyen en opsmukken, en met Apelles ten toon zetten, om van nutte berispers mijn werk te laten keuren. Ik wikte. Ik waagde 't. Lezer, verwondert u niet dan wij onder alle zijn puikrijmen dit paragon^[13], dezen overkijker, hebben uitgekeurd: zoo doen ook die gene, die diamanten onder diamanten uitpikken. Latet^[14] u ook niet vreemd toeschijnen, dat wij wat tijds met vertalen spullen: een berooid huisraad moet veeltijds van anderen wat ter leen bezitten. En zoo gij ons voorwerpt^[15] die boerterij van d' ekster, die onder de paauwen met geleende veëren dacht te pronken, wij voelen, dat wij deerlijk^[16] getakt^[17] en op ons zeer geraakt zijn, want wij brageeren met het gene eens anders is. Maar eer gij u aan onze rijmen ergert, zoo bidde ik, dat gij eerst deze dingen op de rijge^[18] overweegt: 1. dat wij u een vertalinge en geen eigen vindinge ter hand stellen. 2. dat wij zoetelijker hadden mogen vloeyen, zoo wij ons niet naauwer aan de text wilden binden. 3. dat mijn moeder mij geen beter Nederduitsch geleerd heeft. Mag ons dit niet afwasschen, en blijfdy evenwel daar op staan, dat wij met Faëthon ons onderwonden hebben, den zonwagen te mennen: ik hebbe niet te zeggen, dan mij daar mede te troosten, dat men ten minste nog van mij getuige:

[Pg 83a]

Hic situs est Phaëthon currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

DAT IS:

Alhier ligt Faëthon verslagen,
De voerman van zijns vaders wagen:
Die, of hem is^[19] den toom ontgaan,
Nochtans heeft vrij wat stouts bestaan.

Lezer, ik hebbe gezeïd. Leest nu het kort inhoud van onze overzettinge, daar na de vertalinge van het uitstekendste gedicht dezès goddelijken poëts, en oordeelt heuschelijk van onze misslagen.

HET INHOUD.

De poëet beschrijft heerlijk in dit boek de Heerlijkheid van Salomon, de Zone Davids, het afzetsel, gedurende zijn wijze regeeringe, van den waren Salomon, de vrede-Vorst, Jezus Christus, de Zone Godes, en Bruidegom der Kerken[20]. Zijn voorreden vervat een noodzakelijke vertooning van het onderscheid tusschen hem en de andere poëten dezès tijds, voornamelijk in de langheid[21] van zijn voorgenomen werk, alwaar hij zich zediglijk ontschuldigt: daar na, volgens zijn voornemen, komt ter zaken[20]: en als het eerste lid van zijn verhaal stelt David voor, die met uitnemende leerstukken zijnen zone onderwijst, om hem bekwaam te maken tot de regeeringe des koninkrijks: beschrijvende de voornaamste deugden, waarmede een goed vorst zich geduriglijk behoort te vergezelschappen, daar na de kwade, waar van het hem betaamt zich te wachten: het welk besloten wordt met de overlijdinge dezès grooten konings.

Het tweede lid begrijpt[22], hoe God aan Salomon verschijnt, wien glorie, rijkdom, gezondheid en wijsheid aangeboden worden. Hij, van den heiligen Geest gedreven, stelt, en met goede reden, de wijsheid boven alle de andere, waarmede hem God begaaft, om zijn gaven in hem te kroonen. Daar na stelt de poëet voor oogen deze wijsheid van Salomon, bestaande in de kennis van alle goddelijke, natuurlijke, en aardsche zaken, voornamelijk in de bestiering van zijn onderzaten, en in de bediening des gerechts; waartoe hij bijbrengt een aanmerkelijk voorbeeld, genomen uit de heilige geschichten[23], uit de tien hoofdstukken van het eerste boek der Koningen, waar uit dit heele poëetsche werk getogen is.

[Pg 83b]

In het derde lid, hebbende aangewezen de gelukzaligheid van Salomon, zoo verhandelt hij zijn houwelijk met de vorstinne van Egypten: het welk, vereischende de alderschoonste streken van een warachtig poëtelijk pinceel, veroorzaakt ook, dat onze uitnemende dichter in 70 veerzen vervolgt een schoone lusthof, waaruit de minneboefjens vertrekken, die Salomon en Faronida tot onderlinge minne bewegen, waar op het houwelijk wordt in het werk gesteld. Te dezer oorzaak hebben het vertrek van Egypten, de aankomste van deze vorstinne te Jeruzalem, de ontmoeting van den koning met haar, en haar bruiloftsmaal hare bekwame beschrijvinge. Ende overmids dat dit houwelijk van Salomon iet wat grooters beteekent, als de grootheid zelf, te weten: de verborgen eenigheid[24] van Jezus Christus met zijn kerke, de poëet, willende de Lezer omhoog voeren tot deze goddelijke betrachtinge, neemt de zake wat leeger[25]: en onder het deksel van Salomons bruiloftsfeest te vereeren, vertoont ons een wonderbaarlijke dans, te weten der Hemelen: alwaar vaste en dwalende sterren een zoo juist afgepaste beweging hebben, dat alle andere beweging ten aanzien van deze maar lomperij[26] is. Onder andere past hij tot deze goddelijke dans zon en maan, en bij de zon stelt hij voor oogen Salomon en Christus, bij de maan, de vorstinne van Egypte en de kerke. Dit alles ziet men hier afgemaald in veerzen, die een oneindelijke schoone betrachtinge behelzen, en een ernstiger overweging vereischen als dit kort begrip: inzonderheid, zoo men waarneemt het gene hij daar aan hecht van het heilig gesprake des bruidegoms met zijne bruid. Wij hebben kortelijk deze dingen op de kant aangeteekend[27], om alle heilige gemoederen te bekoren, de meeninge des poëets veel grondiger na te vorschen.

Het leste lid begrijpt geen mindere verwondering[28] in de beschrijvinge van de bouwinge dezès heerlijken Salomons tempel, gesticht naar de groote wereld, en ingetogen in de drie boeken dezès wijzen vorst, wiens gebed gedaan in de inwijdinge des tempels hier bij gevoegd wordt: En volgende de aankomste van de koningin van Saba te Jeruzalem: alwaar zij navorscht de wijsheid des konings, die haar onderwijst in de kennis des eenigen waren Gods, waar uit vloeit de met rechte verwondering des koningins.

Eindelijk, het zij men waar neemt Salomons onderwijzinge, het zij de verschijninge Godes om hem te zegenen, of zijn wijsheid, of zijn glorie, of zijn houwelijk, het afzetsel[29] van al onze gelukzaligheid, of zijnen tempelbouw, of zijn gansche gelegenheid huiselijk, burgerlijk, en geestelijk, gedurende zijn godsdienstigheid, het zij de bouwinge en schoonheid des gedichts dat alles voor oogen stelt: men moet bekennen, dat met recht dit boek den titel draagt van

De Heerlijkheid van Salomon.

Wat zijdy zalig! die gij[30], abel van verstand,
Uw rijmen-mate stelt naar dat uw ijver brandt;
Die moêgeblokt, met uws ervaren breins verschoonen,
Uw hers'nen niet verduft: die steeds met and're toonen
Gaat uit, met een zang, nu deftig, nu weêr zoet,
Wat u voorvallen mag en eerst loopt te gemoet:
Die met opschriften nu, nu wederom met lieden[31],
Doet smoken 't vuur, dat uw gemoeden[31] brengt aan't zieden.

[Pg 84a]

Maar, mijnen roem, mijn eed den Hemel eens gedaan,
In dit streng werkhuis houdt mijn voeten stadig aan
Gekluisterd als een slaaf; mijn geest blijft hier onledig:
Geen ander jeuksel knaagt mij dag en nacht onvredig:
Ik, veel te bezig, slacht den meulesteen[32] altoos,
Dien eenen waterval omwentelt eindeloos.

Dus is 't, dat ik zoo vaak in spijt van Febus zinge,
Naai veerzen lang van sleep uit ernst[33] te zonderlinge,
Die d' Hemel in mij blaast, en tiktak even kloek
Van wol en zacht katoen dit heerlijk gouden doek.

Gij put 't vermogen van uw vleug'len t' eenemalen[34]
Niet uit, maar wispelsteert[35] gelijk de nachtegalen
Gedurende uwe lent, van d' een in d' ander haag,
Van stoffe in stof, van lied tot lied, al even staâg:
Maar ik de Zwaluw' na te volgen niet en vruchte[36],
Vind nergens nesteltak[37], passeere met der vluchte
Een veler eeuwen zee, die boom noch oever roert,
Nu van het Zuiden, nu van 't Noorden weggevoerd.

Uw loopbaan eindigt kort[38], is vol, is wonder lieflijk,
Elk veldweegs gij verpoost[39], uw adem schept gerieflijk,
Vindt eenig groen gestoelt', verfrist u voor een tijd
In lustprieelen braaf[40] met rozen getapijt:
Maar eind'loos is mijn loop: nu schure ik d' ijsgewelven;
Nu sneuv'lende[41] van 't steil, verduizeld, vind mij zelve;
Nu klaver ik om hoog; nu kruise ik 't bosch met ijl;
Ik struikel, ik verlies mij zelf, ik val somwijl:
En als kwaad mortel lijmt den melksteen, de porfieren,
Den jaspis, serpentijn, en marbel, om te cieren,
Om mijn vertelling gaâr[42] te hechten, dan en nu
Een kreupel veers insluit slim, half geveild en ruw.

Daarom nochtans ik niet het aangevangen stake,
Is 't werk groot, grooter is de lust daar ik in blake.
Nog is niet uitgeput mijn hert van 't heilig vuur;
Niet[43] schoons men zonder zweet bekomt en arbeid zuur;
De dalen leeren 't oog de bergen onderscheiden,
En 't kunstrijk beeldsel, dat de Kunstenaar laat weiden
In een mozaïsch werk[44], tot meerder cieraad, hij
In verwen onderscheidt, hoeveelheid, en waardij.
God geeft, dat in mijn rijm de merklijkste smette
Zij als een mug, die haar aan 't sneeuwit aanschijn zette
Van een ontloken maagd, en luttel feilen thans
Meer luisters brengen toe mijns hoogen ijvers glans.

Al zwakker David wierd, en 't lemme van zijn leven
(Wien 't olie-achtig sap des wortels ging begeven)
Allengs brandde in de pijp, als hij, op zijn verscheên[45],
Nog wakker met verstand gaat uit, deze reên,
Leeraren[46] Salomon, en, door 't Geheim[47] gedreven,
In 't koninklijk gestoelt hem zetten hoogverheven:

"Mijn zoon! dien[48] zonder twist, meêvrijer[49], of geweld
Geluk, nature, en wet de kroon heeft opgesteld.
In 't heerschen wijsheid voegt en goedheid te doen blijken,
Wenscht hij te mennen lang den teugel van zijn rijken;
Maar die door hulpe van 't geluk het koningschap
Bereikt, en daar toe komt langs ongewone trap,
Moet meer als mensche zijn, en, in de deugd ervaren,
D' ontziene tulband zich verzek'ren op zijn haren.

[Pg 84b]

Maar Salomon! gij kent het bed daar af gij daalt,
Gij ziet, hoe Israël Adoniam onthaalt,
Hoe, om uw eer jeloers, de zeden[50] moeten wijken,
En om uw grootheid wij natuur verongelijken:
Streeft naar volmaaktheid dan, en, dapper van gemoed,
't Gebrek verduistert van uw ondoorluchtig bloed.

Monarch van Jacobs stam! dient 's werelds koning stadig,

Op 't eenig steunsel van zijn vrijgelei beradig[51]
Uw stoutste aanslagen grondt, en altijd, vroeg en spaad'
Uw oog en uw en geest op zijn voorschriften slaat:
't Godlasterlijk geblaf der honden vliedt verbolgen,
En, onder-koning, wilt uws Heeren zeden volgen.
Denkt, dat de dikte van uw hooge muren zelfs,
Veel poorten zwaar van staal, veel hoffelijk gewelfs[52]
Niet hindren, dat zijn oog bekeurende achterhale
Uws herten Dedalus[53] in uw geheimste zale.
Mijn zoon, zoo 't noodgeheim[54], of de geboort' veel eer
U Edomieter teelde of Filistijner Heer,
Zoo 't erflijk u gemaakt had Faroos titels eigen,
Zoo Meden[55] aan uw kniën kwam zijnen mijter[56] neigen,
Zoo Perzen[55] waar uw leen, uw hoogheid nochtans veugt[57]
En esicht alom te zijn geborstweerd met de deugd;—
Maar om 't zaad Abrahams 't jukdragen te gewennen,
Gevoegelijk den toom van 't heilig volk te mennen,
Bezitten Jozua's en Samsons stoel[58] naar wensch,
Een nazaat[59] Gods te zijn, gij meer moet zijn als mensch.

Wilt boven d' ouden knecht d' aankomeling niet achten:
Gebiedenskunst bestaat in kunst min als 't betrachten;
De most wijkt d' oude wijn in smaak, en d' hovenier
Uit 't hert[60] zijns lusthofs niet roeit, met een dwaas bestier,
Een groeizaam weeldig hout, dat twintig wintervlagen
Met zoete vruchten heeft zijn lekk're disch beslagen,
Om pooten in zijn plaatse een loote of struik, wiens vrucht
Hij proefde met 't gebit alleen van valsch gerucht.

De vleyers, Salomon! oorlingen[61] zijn, die waarlijk
Den wijsten koning staan tot hindernis gevaarlijk,
Wat rechten zij niet aan! vermids zij vinden haar
Snoô weergade in ons herte, een erger huichelaar,
De liefde van ons zelfs, een altijd woënde peste,
Die aanspant met dees vreemde en haatlijk rot op 't leste.
Den bloôn verbeelden[62] zij, dat hij is wijs altoos.
Den dronkaart blij van geest, d' ontrouwe erg[63] en loos,
Rechtveerdig vorst en prins zij noemen 's volks verdemper[64],
Den domme stemmig Heer, Augustus den verslemper[65],
En als doorsnuff'lend zij zijn neiging nu verstaan,
Zij, als in hem veraârd, zijn boosheid bidden aan.

Vlucht die gedrochten dan, ontslaat u dan der boozen
Afgrijpslike ommegang, 't gezelschap der eerloozen:
Geen toegang in uw hof den roover toe en laat:
Geen moorders 't hoofd ophoudt: de toovenaren haat,
Uit vreeze, dat ze met haar adems gift te gader
Niet smetten doodelijk stads borrensprong[66] en ader:
De zeden niet vergift, fontein, daar d' onderzaat
Uitputten zal voortaan van beids[67] òf goed òf kwaad:
Beheerscht uw lusten, wordt uw toorne en angst te machtig,
Die niet zich zelfs gebiedt geen koning is warachtig:
Doet niet wat gij vermoogt, maar zulks doet als u past:
Uw nek eerst[68] onderwerpt der wetten juk en last.
Den onderzaat, als hij tot leidsman heeft zijn koning,
Door water, berg, en bosch rent zonder lijfs-verschooning[69].

Bewijst gespraakzaam[70] u, goed, liefgetal[71], mijn zoon!
En volgt vermetel niet de beelden dezer[72] Goôn,
Die uit haar gulden bus men jaarlijks eens verlochtigt[73],
Opdat den Hemel, nu verbeên, het aardrijk vochtigt.

Zijn woord opeten[74] past geen koning wijs gezind,
Al wie zijn trouwe breekt, geloof noch trouwe vindt,
Bedriegend' polt[75] zich zelf; het volk, jeloers[76] om schouwen
't Gevaar zijns lichten aards, zich wapent met wantrouwen.
En 't nageburig rijk, een leeuw van sterkheid groot
Heeft, liever als een vos, tot zijn trouw bondgenoot.

Zij[77] in 't beloonen mild, in 't straffen schaarsch en vrekke[78]:
Maakt, dat standvastigheid uw borst alzins bedekke.
't Uitstekendste is omringd van rampspoën aldernaast,
En de alderfelste storm op hooge poorten raast.
Uit eerezucht 't aardrijk niet met wapens gaat beroeren;
Indien geweld of eere u oorlog prangt[79] te voeren,
Bewijst u Davids zoon, maakt, dat uw krijgsmansarm
Zoo koud[80] zij in 't bestaan[81], als in 't uitvoeren warm.
Waakt, zweet, en redeneert, en, heldisch niet om temmen[82],
Vrijt den geronnen[83] stroom te voet, en 't nat in 't zwemmen:
Het schaduwende lof eens planebooms[84] u frisch
Een zonnehod verstrekk', een beukelaar uw disch,

Uw oefeninge[85] uw vuur, wat zoön uw bedstede ergen[86];
 Met lekker dischgerecht wilt uwen mond niet tergen:
 Zware arbeid zij uw sausse: in 't hol eens stormhoeds meê
 Zuipt 't water uit een beek, vermengd met slijm en snee.
 Laat trommel, laat trompet, laat omgewielde[87] fluiten
 Uw klavecymb'len zijn, uw cithers, en uw luiten:
 Hardvochtig eenen berg al dravende overschiet[88],
 Al loopende een ruim veld, al springende eenen vliet:
 Uw hoofd met stof en zweet zij wel doortrokken echter[89]:
 Zijt overste en soldaat, een bliksem is de vechter
 Als hij zijn koning heeft, die moedig treedt vooraan,
 Gezelle[90] in 't avontuur en rechter van zijn daân.
 Met lust tot leerzucht zoude ik uw gemoed ontsteken,
 Zage ik alreede niet de Godlijkheid uitbreken
 Van uw diepzinnigheid: maakt, dat geleerdheids cier
 Dien' tot een hulp de kunst van 't koninklijk bestier,
 En ga slaat[91], dat, gelijk natvochtigheids vervelen[92]
 Versmacht[93] eens fruitbooms ziel, haar groeizaam leven stelen[94],
 De veel te zware les, der kunsten weelde en lust
 Zoo fraaye geesten niet haar geestigheid uitblust,
 Noch maakt uw zinnen niet door slaapzucht dom ellendig,
 Noch van 't gemeene-best-bevordren 't hert afwendig.
 Met een gevlerkte geest den loop verzelschapt voorts
 Van 't nachtgeleidend' licht, den daggeleider toorts[95].
 De eislijke ondiepten meld, die d' Ocean bewegen.
 De grijze toppen meet der bergen hoog gestegen.
 Doorsnuffelt hoek voor hoek dit nederig gesticht[96],
 Doch om verwond'ren[97], hoe in 't werk de wijsheid ligt
 Des geens, die 't zoo wel schikte: en wilt vooral niet slachten
 D' arm' hoveling, die dor en uitgeput van krachten
 In 't leeger[98] hof veroudt, en die zijn oogen sterk
 Op 's pijlers groeven slaat, op 't voet- en heuvelwerk;
 Die suf beschouwt 't vermaal[99], medalliën, beelden, standen,
 En d' hoofdcieraden van de koninklijke wanden,
 Die, hem vergapende, is nù bij nù buiten zich,
 Terwijl zijn makkers zien den koning scepterdrig[100].
 De weegschaal houd recht op, 't oog toe, uw handen reine;
 Wreekt streng 't bekende kwaad en onrecht; 't uwe alleine
 Vergetenheid beveelt; de tranen ziet, en hoort
 't Geschrei des geens, die in een zee van droefheid smoort.
 Hoort d' oogen[101] menigmaal die op uw landen oogen:
 Die niet wil rechter zijn, geen vorst is om gedoogen[102];
 En in der eeuwigheid scheid nimmermeer, noch weert
 Van 't scepter des gerechts het schitt'rende oorlogszweerd!
 Begunstigt grooten niet, noch drukt die 't kwalijk hebben;
 Noch van uw wetten maakt een ijdel spinnewebben,
 Waarin de mug verwert, terwijl het gebeurt,
 Dat ruisschende de wesp den inslag rijt en scheurt.
 Verdrijft die herders, die d' onnoozle kudd' verteeren;
 Zulke overheden kiest, die haren staat vereeren,
 Die d' Alderhoogste ontzien, die 't vonnis strijken recht;
 Men oordeelt in 't gemeen den meester naar den knecht.
 Den vrome mild begaaft, maar wilt uw leen niet schiften[103];
 Hij stopt, die roert den grond, de borne[104] van zijn giften.
 Voor al, mijn troetelkind! verdrenkt[105], om Gods wil, dy[105]
 Niet in 't bedrieglijk meer van 's boels liefkozerij:
 Helaas! helaas! ik ducht! keert, o alwijze, algoede
 God! mijns gezichts gevolg[106] doch af van mijnen bloede,
 Aanstaande is 't, ducht ik, dat dit zoet vergif, o kruis!
 Nog met afgoderij zal smetten Davids huis:
 Dat, zoo 's deugds heilge liefde u niet ontsteke t' elken,
 Zoo een geduurzaamheid van naams en faams verwelken
 U niet te rug doe zien, tracht dat u in die kamp
 Nog tot een lesse dien' de vaderlijke ramp.
 D' Almachtige, mijn kind! mij roept u te begeven,
 Vaart wel! ik wandel door den dood in 't eeuwig leven,
 Om hooger heerschen, vrij van 't menschelijk gekwel:
 Uw handen ik beveel den staf van Israël.
 Gij, die om 't kwaad eens vorsts 's kroons glinsterende stralen
 Van 't een in 't ander huis, van land tot land doet dwalen,
 Verletze[107] bij de mijne, en brengt, van mijns zoons zoon,
 Dien Grooten Koning eens te voorschijn en ten toon,
 Daar Israël op hoopt, daarna[108] ik zucht te voren,
 Groot Koning, die het rijk des Duivels zal verstoren."
 Zoo sterft hij, en de zoon zijn voetspoor gade slaat,
 ...

En 's Hemels God met hert en mond aanbidden gaat:
 Door Godvruchts deure treedt in 't rijke met verlangen,
 En speelt tot 's Heeren lof veel lieden[109], veel gezangen,
 En smookt te Gibeon, en in den geest aanschouwt,
 Terwijl zijn vleesch nog slaapt, dien God dien hij vertrouwt,
 Groot God, die rijk gekroond met flonkerende vieren,
 Hem vier joffrouwen toont, en geeft hem keur van vieren[110].

De Glorie zwikt[111] een schicht, dieze in haar rechter vaat[112],
 En treedt er niet als maagd, maar als een braaf[113] soldaat,
 In 't glinst'rende gesternt' verbergt z' haar hoofd en kruine,
 En in een sluyer draagt ze een heldere bazuine,
 Wiens wind is enkel lof, trompet, wiens hel geruisch
 Vult van de schoone zon het een en 't ander huis:
 'tHoveerdig weefsel van haar sleepkeurs, die zoo gloriet
 Met 's vijands onderlage[114], is bloedig gehistoriet[115],
 Met benden, met trofeën, en ringen: met de voet
 Zij duizend koningen vertreënde zuchten doet.

De Rijkdom mag[116] men prat niet wijd van hier zien brommen,
 Met Pluto's, Rhea's, en vrouw Thetis haar rijkdommen:
 Eens lakens held're glans bedekt haar lichaam houdt,
 Robijnscherp[117], en gestijfd van ingeslagen goud:
 Haar rechte en slinker stort een bus, waar uit gestegen
 Komt neêrwaarts een Pactool'[118], een blonden Englen[119]regen,
 Een glinsterende Taag: haar knechts 't geluk men heet,
 Het waken, spaarzaamheid, en d' arbeid nat bezweet.

Gezondheid toont haar ginds, geen rimp'len 't voorhoofd breken,
 Haar oog geen peerlen dauwt, haar kaken niet verbleeken;
 Blij, levend', poezelig, vertoont ze een kinds-gelaat,
 Zij huppelt, danst, en springt, en vliegt, waar dat ze gaat:
 Des levens held're toorts blaakt in haar vuist ten toone,
 En d' heil'ge vederbos des Fenix overschoone
 't Begin haars keurs verstrekt; en ziet, aan de ander zij
 Komt ons de Wijsheid met haar statig aanzicht bij;
 Die, opdat z' hoog verzel de voetelooze vooglen
 Van 't eeuwig Paradijs, zijn aangehecht twee vlooglen:
 Stil is ze van gebaar, haar gang verzwaart ze zeer,
 Men ziet ze oon[120] regelmaat en passer nimmermeer:
 De spiegel van nature, en haar zelf tot haar vordel[121],
 Hangt aan de ketenkens van haren rijken gordel.

De vorst, zijn oogen op haar schoonheid slaande knap[122],
 Waant ingelijfd te zijn in 's Hemels borgerschap:
 Hij vindt zich met den glans eens Paradijs besloten,
 En twijfelt, wat hij zal uit zoo veel goed'ren loten;
 Ten leste spreekt hij dus: "wat hebbe ik, Heer! gedaan,
 Om van uw handen zoo veel eer en goeds t' ontvaân?
 Gij voorkomt mijn verdienste, of liever bouwt Uw eere
 Als gij mijn snoodheid[123] eert: o, de Overhand[124] is, Heere!
 Een keizerlijk geschenk, en niets en is zoo zoet
 Dan dat men 's gramschaps brand maakt dronken in het bloed;
 Maar laas! vaak volgen haar veel woënde razernijen,
 En d' ou gewoonte van bebloede moorderijen
 Maakt metter tijd gelijk d' onstrengsten koning schier
 Een tijger, felle leeuw, wildzwijn, of panterdier.

Die schijnt gelukkig, die zijn vruchtb're kudd' ziet zwillen,[125]
 En stelen Carmelus[126] zijn groenende achterbillen[127];
 Om wien een wijnrijk land en vruchtbaar korenaard'[128]
 Doorploegd met ijzer scherp, oneind'lijk teelt en baart:
 Die van de Seres heeft de blonde en goudgeel âren,
 Het dierbaar schoon gesteent' van de Arabische baren,
 De wouden Entidors, 't Ofirisch goud daar bij,
 Van Sabba 't reukwerk zoet, en Tyrus' pelterij.

Maar hoe! men ziet alzins, waar rijkdom staat in 't bloeyen,
 't Opmerken[129] sterven en vermetelheid meer groeyen:
 De rijke slaaft om 't goud, en wie, naar God geaard,
 Zijn oogen en gemoed wil opslaan Hemelwaart,
 Moet arm zijn in der daad, of arm zich toe gaan stellen:
 En vreeze en rijkdom ook malkand'ren steeds verzellen.

Lang leven waar mijn wensch, mijns herten lust en wit,
 Dat ik mijn zonen zage in 't derde en vierde lid:
 Maar ik bezorg mij[130] voor de rampspoën, die verbolgen
 Gemeenelijken dicht mijns levens langheid volgen:
 Wie wel leeft leeft genoeg, want 's levens loop, die kort
 Is, naar der dagen tal niet afgemeten wordt,
 Maar naar doorluchte daân; en 't leven, kort en sterflijk,
 Is maar een oogenblik, een niet bij 't onbederflijk.

zuiks is de wijsheid niet, de eere acht zij als 't gespook
Eens winds, die licht vervliegt, het leven enkel rook,
De scepter eenen tak van masthout klein van weerden,
De peerlen zand en gruis, het goud maar slijm der eerden[131]:
Zij is een spiegel Gods, een bliksem, die ontgaat
Den donderkogel van zijn Goddelijk gelaat:
Een heil'ge instortinge ook des milden Hemels, nimmer
De schoonheid is gebluscht haars voorhoofds klaar[132] van schimmer[133],
Altijd haar zelf gelijk, zij niet alleen zoo net
Een zelfde spoor vervolgt, maar houdt een zelfde tred:
Gezondheid buiten haar, eer, rijkdom in 't gemeene
Mij drie venijnen waar[134]; de Wijsheid is 't alleene,
Die van alle andre goên[135] mag strekken zonderling[136]
Haar leidsvrouw, werktuig, born, cieraad, en matiging.

Brengtze, o God! voor den dag, laatze, o God! mij verstreken
Een bedgenoot altijd, op dat ik steeds mag lekken
Den zoeten geur, die vloeit uit haren heil'gen mond,
Datze in het vierschaar mij verzelschap t' allerstond,
En ik nog kindsch[137] en teêr, met haren staf beschudden
In vette weiden mag d' Abrahamsche kudden,[138]
Oneindelijke kudd', ja, kudde, die gewis
Een trouwen herder van den Hemel weerdig is.
Heer! geeftze mij, ik kwijn, ik flauwe, of, zoo ik leve,
Ik, heilige vuurvliege, in haar vlamme leve en zweve,
En, nieuwe zomeruil[139], te stout, in 't licht gesmook
Van hare lampkens, ik mijn vlerkskens teêr verschrook."[140]

"Houd daar, ik schenk ze u!" zegt d' onsterfelijke vorste,[141]
"Vermids geen ander liefd' brandt in uw eed'le borste;
Ik wil, dat gij bezit, als tot een toegift veil,[142]
Gezondheid, rijkdom, eer, en overvloed van heil,
Terwijl gij dient dees maagd, in mijnen dienst u bouwe[143]:
Oon[144] eersleep mag niet treên zoo welgeboren vrouwe."

Als Salomon ontwaakt, hij merkelijken ziet
Dat de gematigdheid[145] van 's lichaams dampen niet
Veroorzaakt in zijn geest een droom zoo wonderbaarlijk;
Maar 't afgezette beeld van d' hand eens Engels waarlijk:
Want zalig hem oon kunst de kunsten staan ter hand,
Geleerdheid zonder moeite; een ongemeen verstand
Zijn doen verguldt; hij vliegt om hoog, en gaat doorzoeken
Van 's werlds ingewand de diepte, en donkre hoeken.

De raadsels van 't gewijd pampier zijn hem gemeen,
En daaglijks zijn gespreke[146]; en zijn diepzinnig brein
Van weinig woorden, die de goddelijke veëren
Beschreven, zoude eerlang veel boeken ons stoffeeren.
Geleerdlijk[147] hij de zon oon vreeze sterven ziet:
De dwalinge onverdwaald der sterren hij bespiedt:
Hij weet of 't is nature, of engel, die de ronde
Met een drievoude keer doet op één tijd en stonde:
Of Febus licht van zijn, de Maan van anders[148] vuur:
Of d'herfst de zomer, lent, en winter, koud en stuur,
Der zonnen[149] kindren zijn: en van wat rook, zoo verre
Om hoog, de locht ontsteekt een langgehaarde sterre:
Wat polsen, stijf van dreun, wind telen slinks en krom:
Wat vuurge pennen dat de bliksems dragen om:
Wat breidel d'ocean dwingt binnen zijne palen;
Of hij gehoorzaamt 't licht met zijn gehoornde stralen;
Of 't zweetrig kussen[150] des verliefden hemels frisch
Der peerlen vader, en der oestren bruijom is:
Of 't waar is, dat hij droef de slijmige ons uitzondert,
De blinkende als hij lacht, de bleeke teelt als 't dondert:
Of 't vochtig element 't grijze Amber teelt gewis,
Of datmen 't vette drek zal achten van een visch.
Hij weet, waaromme de aarde is vast rond, oon begintsel[151],
Des werlds middelpunt, en der naturen bindsel:
Hij kan ze meten, en verstaat nog, of hij 't zag,
Hoe doch de coloquint met zulken oordeel mag
Uitpikken 't witte vocht in duist're en donkere adren,
't Elleborum het zwart, de Rha het groen vergadren:
En of zulks toegaat, in ons zwak en teder lijf,
Of halende tot zich, of jagende uit heel stijf.
Kortom, der planten kracht hij kent, die, groot en teder,
Nature in wezen houdt van d'Hysoop tot den Ceder.
Hij weet, waarom de tand des bijtwolfs, droef van aard,
't Peerd groote snelheid geeft, en ook zijn spoor verzwaart:
Hoe in een oogenblik hyëna 's teven[152] blaffen,
Hoe in een oogenblik hyëna 's teven[152] blaffen,

in 't naaden met naar scaauw, denend[153] weet ar te scaaien:
 Hoe 't komt dat d'elefant, verhit door 's gramschaps vlam,
 Getemd wordt, als hem naakt de ruiggevliesde ram;
 Hoe't komt, dat d'Alderhoogst' vrijt[154] d'adeler voor't slingren
 Des bliksems, die hij schiet met gloeyendige vingren;
 Waarom de zeegans ook haar eyers, groot van schel,
 Broeit met haer poten uit, heel heet en breed van vel,
 En zonder tonge schreeuwt, geteugeld aan[155] haar vlerken,
 Zoo zij naar wensch niet kan de zoute velden merken.
 Hij weet, of uit een damp ontstaat de keizelsteen,
 Of uit gekookte slijm; geleerdlijk geeft hij reên
 Of van 't kwikzilver, of van zwavel de metalen
 Ontstaan, of van een sap gedikt door 's winters dralen,
 En rein geveegd door d'hitte, of van een aschig vocht,
 Of dat hij, die 't gewoel der dikke baren wrocht,
 Het hemels keizerrijk, de bontgespikkelde eerde,
 Gelijk men ze uittrekt nu, almachtig die[156] formeerde.
 Hij weet, waarom de deugd des heldren jaspis helpt
 Den bloedenden, en 't bloed behendiglijken stelt;
 De safier heelt 't gezicht, de topaas zal bestrijen
 Vrouw Venus; de Amethyst dien God, wien 't veil[157] wil vlijen,[158]
 En hoe 't zich toedraagt, dat jeloers de diamant
 Zich tegen des magneets behende[159] diefstal kant.
 Getalen, maat, en toon zijn geest weet t' achterhalen,
 En d'effenmatigheid der lijven met haar talen[160]:
 En van den Nectar zat, die d'hemel stort altijd,
 De bij heeft d'honig op zijn lippen geconfijt.
 Maar hij omhelst geensins des spiegling's bloote aanmerking
 Met zulken ijver als de nutzame[161] bewerking,
 Noch draagt het snatren van een weetzucht zoo veel gunst,
 Noch d'hovaard eens sofists, als deze brave kunst
 Die vestigt eenen staat, het heilig roer kan vaten[162],
 En met eenstemmigheid voên hooge en leege staten.
 Voor al hij 't recht niet krenkt, der wetten kracht hij vergt,
 En, als d' uitstekendst' van 't hoog Pyreneesch gebergt'[163],
 Zijn voorhoofd hij verklaart[164], en 't hooft steekt in de lochten,
 Versmaadt slagregens, 't ijs, de winden, en de tochten:
 De stormen hij belacht, en braaf[165] worpt bovendien
 Des donders hovaardij ter neder voor zijn kniën.
 Oon vlekke draagt hij zich[166], onbuiglijk vonniswijzer,
 Noch niemands gunst ontrukkt zijn vuist het wrekende ijzer,
 Noch haat en wettet[167] niet; de gunsten hij vertreedt
 Met zijne voeten; hij 's volks vreeze en tranen kneedt;
 's Gouds stralen nimmermeer doen schemeren zijn oogen,
 Noch vindt zich met een wolk van onkund' niet betogen.
 Zijn spraak wordt een geheim geacht van minst en meest,
 En uit 's lands wetten hij scherpzinnig trekt den geest.
 In zaak van twijfel spitst hij zich op 's dingers[168] perten[169]
 Omzichtig, en ontleedt der loozer[170] pleiters herten.

Van zijn geboortendag geen vijftien oogsten[171] nooit,
 Verschudden haar perruik, met goud schoon opgetooid,
 Als hij gelukkig scheidde[172], en wijs'lijk uit kost voeren
 't Vermaarde pleitgeschil van twee doorslepen hoeren:
 "Laas, aarde!" de eerste zegt, "is 't mogelijk, dat gebelgd
 Gij, berstende van spijt, niet levendig verzwelgt
 Dit vuil afgrijslijk wijf? Heer koning! is het mogelijk,
 Dat uitgaande, om bestaan een stuk zoo ongedooglijk,
 Zij schaamtloos uwen troon derf nadren met bedrog,
 Niet om kwijtschelding, maar om aan te klagen nog?
 Die stiefmoer, van de slaap, van spijsze en wijn vertreden,
 Heeft haren zoon versmacht[173], den jongsten nacht geleden,
 Doen[174], vindend' hem ijskoud oon pols en roering, let,
 Erglistelijken legt hem fijntjens in mijn bed,
 Nam 't mijn weêr in de plaatse;—houd daar, o oû slaapbye[175]!
 O meer als eerlooz'! houd, ô zaad van bastardye!
 Uw prijje[176] neemt; houd daar! en geeft mij mijn gerief,
 Mijn hoop, mijn tijdverdrijf, mijn herteken, mijn lief!
 O bitter avontuur! o zeldzaam kerkendiefte[177]!
 Dit klein fraai Engelken gij kussen naar liefste!
 Hij zoertert lachen om uw staamlende gebaar,
 En zich verwerren in uw vuil, uw luizig haar!
 Dit poppeken de vreugd doen in uw ziel oprijzen,
 En, groot geworden, uw wanschapen oudheid[178] spijzen:
 Maar ik, och arm'! helaas! heb voor mijn lot alleen
 Den last van 't zwanger gaan, en 's barens herde weên,
 Het schudden van mijn wijf, van de winters muur[179] de bukten

niet schuuden van zijn wieg, van 's waters musk[179] de ruchten,
En van zijn kinds-geschrei de moeilijke geruchten.[180]
O, onder sterflijke' ik de ellendigste in 't verdriet!
O kinderlooze moêr! ach, dat uw handen niet
Zijn met een mes voorzien, als 't hert met razernijen!
Neen, eer ik zal dien smaad zoo wederweerdig lijen,
Wil ik dees teve doôn, en fellijk eer bestaan,
Haar boezem woênde met mijn hand te randen aan."

Dus antwoord de ander: "ha, wolvin! ha, heetst' der teven!
He! wie geloofde ooit, dat een boosheid zoo doordreven
Den wijn verzelde: indien Gods ooge u niet vervaart,
Vreest 's Konings wakkre geest nog[181], die zijn plaats bewaart.
't Vernoeft u niet dat gij mij aantijgt, door uw boosheid,
Doortraptheid, dronkenschap, moord, meineed, en eerloosheid,
Gij wilt mij, maar vergeefs, ontnemen nog mijn kind:
Neen, al te vast hem liefde in 's moeders ermen bindt
Hij rooft mij 't leven, die mij rooft mijn kind goedaardig.
Gerechten Davids zoon! die zijt als hij rechtvaardig,
Ik bidde, dat uit gunst des gunsts, die hij u eer
Beweest, doen hij weêr kinds, met toegeneigd gebeer[182],
Uw tranen stilde, en met zijn tonge, uit groot begeeren,
Van jongs op u de spraak ging leeren fatzoeneeren:
Of als, bebloed en warm en kuchende en begaan,
Hij keerde met den roof der koningen verlaân[183],
U in zijn beuk'laar wiegde, u vrund'lijk liep omermen,
En schreyend hief u op zijn schouder met zijn ermen:
Gij greept zijn baard en loegt[184], als gij zaagt lachen stout
Een ander Salomon, in 't helder vlamvend goud
Van 't vaderlijk helmet, en bootste honderd lachjens
Ter zijden 't pluimdonst[185] van zijn witte reigerschachtjens:
En, met de baren van een pluim bedekt, gij doen
Een vogel scheent, die in een hage zingt in 't groen:
O, ik bezweere u, bij den naam des hoogberomde
Bathseba, die des nachts haar duizendmalen kromde
Koud over uwe wieg, en eer gij d'uchtend kreeg[186],
Haar tepel van wit bloed had honderdmaal geleêgd;
Die met 't bepeerlde goud[187] uw hoofd ging overwelven,
En leefd' zorgvuldig meer bij u als bij haar zelven:
O groote Koning! ik bezweer u, bij al 't gunt[188]
Hier 't heiligst' wordt geschat, dat gij mij recht vergunt:
Dat, zoo uw goedheid, laas! te hinderlijk mijn zake,
Van mijn ontfangen leed vergunnen wil geen wrake,
Ten minste neemt mij niet 't geen mij natuur met smert
Gaf buiten uwe jonst: ontrukkt mij niet mijn hert:
Ontvreemt, met oorlof, mij mijn bloed niet; daarbeneven
Maakt ons niet kinderloos, gedurende 's kinds leven!"

Terwijl met roepen zij 't den Koning maken moê
"Mijn is het kind!" "t is mijn!" "gij liegt, 't behoort mij toe!"
Het volk reeds half geschift is: d'een, naar 's herten oordeel
Dees vrouw draagt, d'ander wijst het ander wijf te voordeel.
Gelijk twee tuisschers[189] op een speelberd, op goê hoop,
Kasteelen, wijngaards, land vertrouwen 's teerlings loop:
Een strijdige begeerte ontroert al de ommestandren,
D'een d'eene gunstig is, en d'ander draagt den andren,
En elk, door vreeze en hoop gedreven, na als voor,
Ontstelt 't bewegen van 't bedriegelijk yvoor[190].

De koning dut[191] alleen, en zijn wijze ooren hoorden
Geen ongelijkheid in gehuil, geklag, en woorden.
's Kinds aanzicht aangemerkt, 't en teekent noch 't en wroeft[192]
De een meer als de ander niet: noch 's rechters geest vernoeft
Wordt, zoo men overslaat haar jaren vergeleken;
Duttende[193], vindt hij zich van waartuig[194] ook versteken,
Daarna spreekt hij aldus: "maar, 't schijnt, een droomenpraat;
Als rechters vlijtigheid alle onderzoek ontstaat[195],
Moet iet aanmerk'lijks, uit naturens schoot behendlijk
Geput, zijn toevlucht zijn, of zich[196] behelpen endlijk
Met 's pijnbanks strengigheid: nu 't moederlijk gemoed
Een vast gezet[197] is van nature mild en goed,
En nimmermeer natuur haar strenger stelt ten toone
Dan in 't geen lijdende is een moeder in haar zone!"
Daar op gelijk ontwaakt: "tsa! zegt hij, 't zweerd gewet!
Tsa, dat u 't kind nu toegedeeld werd'[198] juist en net!
't Recht en meêdoogendheid verplaatst laat elders zwerven,
De billijkheid niet duldt dat een 't zal heel be-erven."
O herd geschil! daar ziet de rechter, in 't besluit[199],
Hers herten heimlikheên elk keerber broken uit.

Maats heten hem mijn knecht: ik kenbaar dieren uit:
't Momaanzicht is gelicht: haar tonge, flauw van krachten,
Met een oprechte wensch geeft antwoord hun gedachten.
De valsche moeder zegt: "'t geschiede, ik wil 't, houd daar!
Rechtveerdig deelt 't gebeent', zijn naglen, en zijn haar."
"Och deele[200] niet! ik geef," zegt de ander, "u te voren,
Mijn recht, vervloekte vrouw! daar, neem mijn uitverkoren
Klein kind in uw bezit; nog liever ik 't voor dij
Houd levende en geheel, als dood ontleed voor mij."
De koning zegt: "'t hoort u, die 't barend' hebt verkregen,
't Hoort u toe, door mijn recht en 't moederlijk bewegen[201]."

Gelijk een zelve mijn nu voortbrengt, met het goud,
Veel goed chrysocolon en zilver menigvoud,
Eens rijkdoms rijke schat, een ongelooflijke eere
Verzelt van Davids zoon de wijsheid meer en meere:
Te water hij gebiedt, hij heerscht te lande ontzien,
Wel honderd kroonen fluks zijn tulband manschap biên;
Sidon, de zee des Nijls naast aan zijn grenzen palen,
Voor hem de vochte Eufraat zijn hoornen leeg laat dalen;
Peru in zijn trezoor vloeit rijklijk, zoo men zeit[202].
Te Sion 't goud als zand gemeen voor elk een leit,
De peerle als keizelsteen; en heel Judeê in vreden
Alsins vloeit in een zee, zoo 't schijnt, van zaligheden.
Elk zonder afgunst leest[203], en zonder krijgsgerucht,
Zijns wijnstoks trossen en zijns vijgbooms zoete vrucht.
Hij overvloeit van als[204], niet op dat hij naar wensche
Van mensch worde een vuil zwijn, maar Engel van een mensche,
D' onsterflijke tot lof, die, daar hij hier nog leeft,
Van 't hemelsche vermaak hem reede een voorsmaak geeft.
't Welriekende gerucht van 's konings heerlijkheden,
Rijkdom, schoontaligheid zich gaat alom verspreeden.
De Tyriêrs willig hem als bondgenoot ontvaân.
Zijn zoonschap Faro zoekt; de nabuur bidt hem aan
Niet min als d' onderzaat, en 't vuur zijns oogs met ijle
Ontsteekt der jonffren[205] bloem op de oevren van den Nijle.

Wat maakty, Salomon? och armen! ziet uw geest
Niet, dat dees bruiloft u een strik is en geen feest?
Een hymen, geschakeerd van ongelijke willen,
En voor 't onsterflijk zaad[206] recht doodlijke geschillen:
Dat d' os en d' ezel, in een zelve juk gepaard,
Niet voeglijk ploegen om de korendragend' aard'.
Wie met een heidensch bloed zich echtlijk gaat verzellen,
Doet eêbreuk[207] voor den Heer; 't geloof wil altijd hellen[208],
't Vereischt een hulpe, en geen bekoorster meer om haar[209]
Van 't eerste werktuig van den ouden Logenaar,
Noch gift dat dood'lijk in uw bed ligt, heet van minne,
En d' ongodvruchtigheid u blaast ten lippen inne.
Groot koning! die gij van den vloed des Nijls ontleent,
Geen vleesch is van uw vleesch, geen been van uw gebeent'.
't Is een uitheemsch gebeente, een ribb' van woeste onvrije,
Een lid geheel verrot van Faro's lazerije[210].

Maar, zuld' y zeggen, hoe? alreê de schoone bruid
Van d' afgodischen Nijl 't bevlekt gewaad trok uit,
In 't wit haar cieren gaat, d' onnoozelheid omgorden,
En door 't geloove is nu Abrahams zaad geworden.
Zulks stemmen wij licht toe, en d' heil'ge schoonheids cier,
Waar van zij 't beelde draagt, mij lichtelijken hier
Doet hellen aan[211] die kant: maar ducht ik, of verslimde[212]
Haar eersleep al uw hof, dat God op u vergrimde,
D' Onsterflijke, die niet wil dulden, dat men slinks
Gaat mengen Izaks bloed met 't bloed eens vreemdelings.

Recht onder d' Evenaar de aanminnige nature
Besprengt een aardig bosch, dit boomgroent 't aller ure,
Daar, door het gantsche jaar, de Mei in 't groene staat,
Die met zijn verwe alom 't schoon veld tapijten[213] gaat.
De aard' lacht hier overal, en, hoe men meer wil buigen
De bloemen, schoon gesternt, te meer zij levend' juichen.
't Groeit hier al zonder moeite, of is 't door arbeids pijn,
De zoete Zefier zal alleen de bouwheer zijn.
De Zuidwind botster[214] niet, en d' hagel, na lang dreigen,
't Onsterflijk woud niet snoeit; de rechte palm in 't neigen
Kust vrundelijk zijn bruid; de planeboom aldaar
Al schuifelende vrijt zijn weêrgâ 't gantsche jaar.
De popelier aanbiedt zijn dienst den popelieren.
De kromme olm wordt omhelsd van d' wijngaard goedertieren.
't Veil kleeft aan d' eiken dicht, en 't groeit en 't leeft en al

t ven riekt aan u eiken vrucht, en t groent en t leeft er al,
 En 't wordt er al geteeld vrouw Cypris[215] te geval.
 De waan poortwachterse[216] is, en hoedt met groote stoutheid
 De poort voor gierigheid, zorge, en verstorven oudheid[217],
 Zooze op 't gebloeid poortaal van 't groenend' huis niet heen[218]
 Uit achteloosheid werpt[218] het paksken van de reên:
 Doch wel onthaalt z' hierin de bloode stoutigheden,
 Schoontaligheids gebaar, de vleyende gebeden,
 De gramschap haast gebluscht, de tranen haast weêr droog,
 Behende dieverij, 't vertwijf'len, 't lachende oog,
 De slappe ledigheid, de wellust in haar bloeyen,
 Wien d' heilige Nectar men welriekend' ziet ontvloeyen,
 't Gerâbraakt waken, d' hoop van 's vuur'gen wensch geniet[219],
 D' onsterfelijke spijs, het aangenaam verdriet,
 't Ontbondene verlof, en overdaads niet achten,
 De tooverlieden[220], en de zoete minneklachten.
 De telg verladen[221] van het balsem druppelend hout
 Steeds onder 't nestlen trilt der Liefdekens veelvoud:
 De schoonheid legt[222]: lust broeit: d' hertstochten, door 't veel tergen
 Des brands, 't gebroedsel kipt[223] van dees Pygmeesche dwergen:
 't Een ligt in 't eiwit nog, en 't ander leeft al vlug:
 Een ander tot een wieg strekt 's moeders lieve rug:
 Een ander stoppelhaart: een ander leerling jeugdig
 Van tak in tak, van hage in hage wispelt vreugdig.
 't Een in eens applaars[224] schaaûw zacht dobbedobt en slaat,
 En van zijn ermen neêr zijn koker hangen laat,
 Die vuur'ge damp uitbraakt, en op een muschken teder
 Proeft 't ander zijnen boog, die reuzen velt ter neder.
 Lijmstrikken 't ander spant voor 't sijsken met een zwink,
 Voor 't zoet kanariken, en voor den snatervink.
 Ziet, ziet, hoe stille dees, hangvleuglende te bijster,
 De vog'len noopen gaan: die dwers beschrijdt een lijst:
 Die vliegen doet een paauw: die een faisant ment fraai:
 Die noopt een blanke zwaan: die jaagt een papegaai:
 Die leidt vast aarzelings het duifken glad van kuive;
 Die draayen doet rondom een wilde ringelduive.
 Ziet, hoe een bende van dees pottertjens[225] te gaâr
 De gulden witjens jaagt zoo dertel hier en daar,
 't Een met een rozetak wil vangen 't zomerruiltjen,
 Die met zijn handjens teêr, een ander met een tuiltjen:
 't Gehoornde vogelken[226] ontslipt ze, en leurt[227] een vlaag[228],
 Met lichte sprong op sprong, der minneboefjens laag.
 "Mijn buisjens[229]!" Cypris roept, "weg met dees malle mijntjens[230],

[Pg 89b]

Want voor een zomerruil, mijn kleintjens! moogdy fijntjens
 Doen sneuvelen ter neêr een dertel Venuskind,
 Gehoornde Cupidons genoeg men alzins[231] vindt."
 Twee tweelingen daar op, wiens gulden minneflitsen
 In 't koninklijke bloed slechts weken hare spitsen:
 "Tza, broeder!" zeggen zij, "dat onz' hand inder ijl
 In dees twee herten elk ga schieten eenen pijl:"
 De daad zoo snel gaat, als 't gevlerkte woord, zijn gangen.
 Zij doen een keer twee drie om zoo de vlucht t' erlangen:
 't Gepluimde vlerksken elk klep, klep! beweegt en zwaait
 Den krink[232] gekarmoziend tot driemaal, ingezaaid
 Hier 't goud, daar 't hemelsblaauw, 't een naar Judeên gaat pogen,
 En 't ander spoedt naar 't strand des Nijls, hoog opgetogen;
 Ziet, Faroos dochter doen[233], haars tijds bragaat[234] en eer,
 Haar vlechten streelde[235], die ter aarden golfdene neêr,
 En in een klein vertrek, gevloerd met geele platen[236],
 De geestig' hand van drie kunstjonffren stond gelaten[237];
 Met 't weêrzijs honderdmaal getande palmhout daar
 De lokken ploegde d' een van haar uitvloeyend haar[238],
 En d' ander overstortt' haar guldene perruiken[239]
 Met eenen Nectarstroom zachtglijend', zoet om ruiken:
 De derde, nu met naald, nu met een vinger eêl,
 Frizeert en nopt en krolt en kronkelt een goed deel,
 En d' ander watert z' hier en daar naar de ou' gewoonheid,
 En, smalende op de kunst, verheerlijken haar schoonheid:
 Als dezer tweelings een met 't schut, dat vurig blaakt,
 In zwaluwen gestalt, daar snellijk binnen raakt,
 En op haar boezem lost, 'k en weet niet hoe, de veugel
 Schalk 't gouden boogsken, dat school onder slinker[240] vleugel;
 De maagd zegt: "ik heb 't weg, 'k heb 't in de lenden, ach!"
 Maar als zij bij haar bloed nog geen litteeken[241] zag,
 "Neen, 't is geen wonde och arm! ik wedde," zegt ze al droever,
 "Dat slapende op de kant van 't naaste beekskens oever

Dat, slapende op de kant van 't naaste beekskens bevel,
Een adder boos van aard in mijnen boezem gleê;
Zij pikt mij in mijn herte! o, reikt mij hand op steê[242],
Brengt mij fluks beddewaarts, eens ijzig vuurs vernielen
Een heete ijskegel is de kwelgeest mijner zielen[243]."

Hoe vele ga!s helaas! o, wicht, te fel en bits!
Met uwen honig mengt uw invergifte[244] flits!
De maagd, die op 't vermaal[245] der velden plag te weyen,
Te lachen, springen, en te dansen met haar reyen,
Lieft de eenzaamheid, is droef, en bij haar zelven[246] stom,
Steent, mijmert, en verzucht, en weet niet eens waarom.
De rijkdom, 't prat geweld der naalden opgetogen
Haar stelt der Jebuzeên bolwerken naakt voor oogen.
In 't kristalijn des Nijls verschijnt haar de Jordaen,
In Memfis Solyme[247], en steeds t' elken weder aan
Haar hand bootst op 't stramien, van zelf en ongeboden,
't Beeld en schoon voorhoofd van de vorst en prins der Joden:
Dien, als hij voorslag[248] vast van d' heil'ge tempel maakt,
Juist op een zelve tijd het ander tweeling raakt:
De pijl hecht in 't gebeent, de ramp zit in zijn âren,
De slaap doet niet in slaap zijn zoete smerten varen,
Faronide is zijn hert, Faronide is alleen

[Pg 90a]

De eenige stoffe van zijn hooge wonderreên.
Hij voedt een burgerkrijg in zijn gemoed van binnen.
Nu rijst de alziende zon, om 's aardrijks lijst[249] te winnen,
Nu sticht ze 's middags brand, nu rust ze in schaduw frisch,
Maar zijne min steeds op haar heete middag is.
Hij temt zijn peerden als voorheen niet zoo vermetel,
Hij leest noch schrijft, noch klimt op zijnen rechters zetel,
Om hooren 's weduws klacht, noch zorgt voor 't hofgezin,
Hij stelt geen wet meer, hij ontvangt ze van de min.

Gezanten, die beraân[250] dees feeste gaat betrachten[251],
Met tafereelen noch met ringen wilt bevrachten
Uw koets; de schrandre min heeft lang 't afzetsel zoet
Gesneden, met zijn schicht, in 't diepst' van haar gemoed;
D' een steeds in d' ander leeft, zij hebben, zeldzaam perten[252]!
Verwisseld tegen een elkanders vuurge herten;
Veel min genoegens 't hert vindt in als buiten haar,
Maar 't wenscht met zijnen gast te huwen 't lijf te gaâr.

't Gebeurt welhaast, de maagd men uit de prangende ermen
Haars moeders rukt en trekt, die al beroerd[253] gaat kermen,
En blijde is te gelijk, en schreyende en ontsteld,
De vader, oude stok[254], dus haar vertrek verzelt:

"Mijn kind, mijn zoete zorg, Osiris leide uw wegen,
De loyende[255] Isis brenge uw huis eerlang den zegen
Eens guldenen geslachts, en met uw dagen nu
De kuische liefde groei van Salomon en u!"

Vrouw, maagd, kind, jong en oud, gezonde en kranke menschen
Van toornen[256] volgen haar met wenken en goê wenschen.
De stille Nijl woelt min als hij wel anders doet.
Het Zuiden strekt schips wind en onwind voor den vloed.
Haar voetzool 't land alsins welriekende doet schijnen:
Haar ooge vruchtbaar maakt de Arabische woestijnen.
't Is Idumeër feeste; alsins men, al den dag,
Niet dan kromhoornen hoort, gepijp, en trommel-slag.
Als mieren krielet[257] volk bekranst te veldwaarts inne,
En juicht en roept: "veel heils! veel heils de koninginne!
O, dat ze een loot gelijk', dien de overschaauwde voet
Van een te weeldig hout bleekverwig treuren doet,
Maar van een zoeter wind haar elders op laat kweeken,
En trotsch haar ruigte doet ten blonden Hemel steken:
't Lacht t' haarwaarts al, daar[258] in nieuwe aard' zij willig tiert,
En met gulde' app'len zij den gantschen lusthof ciert."

Van 't rijke Sion men kan straten zien noch raken.
't Beneênste is getapijt met ruiggehaard scharlaken,
De zijden zijn van zij', 't borduursel onbevlekt
Die voor de stralen van te heeten zon bedekt;
Men dringt, men stoeit te hoop; een tij[259] van menschen heden
Volgt golvende alsins na de maget[260] aanbeden.
De jonffren worpen[261] van de daken even zeer
Op haar weêrlichtend[262] hoofd een bloemenregen neêr,
Jeloers, dat telken niet haars kaakskens tweelingrozen
Die rozen schande aandoen, die van naturen[263] blozen.

Ten leste komt ons hier der vorsten eere en pracht:
Dees twee gelieven, als ter maanden halver dracht
De klare zon en maan malkandren hel belonken

En worpen minlijk toe d' een d' ander duizend vonken.
Zij zijn te gaâr gelijk schoon, jeugdig, groen, en blij,
Gelijk in aardigheid; en wie niet van nabij
Noch huif, noch mutse[264] ziet haar gulden hoofden cieren,
Waant 't zijn Adonissen, of 't zijn twee Venus-dieren[265],

[Pg 90b]

Uit vreeze beven reê dees leerlings van de min:
Haar eerste ontmoeten schijnt t' ontstellen hert en zin.
De zoete bernkool[266], die inwendig broeit, mitsdezen
Schiet roode vlammen door haar teder vrouw'lijk wezen,
Haar tonge stamelt, en haar starende oogen stil
Een schaamzaam[267] lamfer, schijnt[268], uit schaamt' bedekken wil.

O prachtig' hymen! maar waar voerdy mij om hooge?
Ben ik reed' Heidensch niet omtrent die zaal'ge boge,
Daar hooge en leeger Goôn, en mindren, blij van geest
Maaltijden, sprongen om, op Thetis' bruiloftsfeest[269]?

Van 't Idumeesche land Juppijn de groot'[270] hier, onder
Zijn lichte voeten, treedt den vuurge' en heeten donder,
Verliest zijn majesteit door 't lachende gelaat,
Van koning hoovling wordt, van vorst een onderzaat,
Den kleinsten heel gelijk; en evenwel te meere
Blinkt op zijn aangezicht al steeds de veinzende[271] eere.
Meer als een Febus hier, meer als een Musa licht[272]
Op 't gulde boogsken springt, en 't lieflijk maatgedicht[269],
Zoo aardig, dat bijna arcadische[273] en pilaren
Opspringen op 't gedreun van zang en zoete snaren.
Veel Juno's schouw ik hier en veel Minerven aan,
En veel Dianen, die in looze strikken vaân
Wel duizend heeren, naar dat rijkdoms lust en liefde,
Of eer of schoonheids brand haar 't herte kwetste en griefde.
Veel aardig' Hebens, en meer als een Chiron hier
Om dienst begaan, omtrent de bedden[274] goedertier
Den nectar schaffen op; de disch ontvangt met belgen
De schootlen die, gebeeld[275], de ambrosia verzwelgen.
Wel honderd Marsen hier, oon bloeddorst op de been,
Wel honderd Hermens voên tien duizend vrolijkheên.
Tien-tien[276] Oreades, Pans, Satyrs narrisch[277] vlijen
Zich[278], aan te stellen tien-tien[276] zotte mommerijen:
Want, ik en weet niet hoe, Gods knechten in 't gemeen
Inzuipen 't zoet vergif van woeste uitheemsche zeên.

Van zoo veel beelden, daar een ander zich aan kwijten
Mag, en die cieren met zijn heerlijke tapijten[279].
Ik onder 't tijdverdrijf wil kiezen eenen dans,
Die met wijszoet vermaak zij vergezelschapt gants,
Kuisch' heilge defte[280] dans, dans, die te zonderlingen
Aan Sal'mons grootheid past en aan mijn heilig zingen.

De lekkre schootlen nu gelicht[281], na 't dralen lang,
De dans vangt aan te gaan, in 't wijde en ruim bevang
Eens zaals, die klaar, die rond, Augustisch[282] altemale,
Te recht men noemen mag des werelds groote zale.
O welken wellust! te zien hupplen zij aan zij
In 't rond, langs hooge muur, een bende vrouwen blij
En helden; haar oog licht als Farus[283] blinkt in 't duister,
Haar lijf gecierd is met klinkanten[284], schoon van luister!
't En is geen aars'len, maar een glijding zoet van pas;
Eenstemmigheid haar toom is, zij gaan even ras;
D' een luistert naar den gang des and'ren, juist en even,
Die 't ziet, waant dat ze van één geest zijn voortgedreven;
Al snellen zij, men zou 't noch zeggen, noch vermoên:
Zij posten[285], tusschen tien-tien-duist schreên die ze doen,
Een schreê zij rugwaarts gaan: de een ronde doen ze op de ander,
En vruchtbaar lonken zij in 't loopen op malkander.
In 't midden van de vloer zich sluyerwijs verspreedt
Een hemelsblaauwe riem, gemarbeld[286] lang en breed
Met beelden, daar met vlam betogen wij aanschouwen
En dansen zien te hoop vijf heeren en twee vrouwen[287].

[Pg 91a]

Hier danst een oude stok, met zijnen mantel lang[288]
En bruingraauw, stijf omgord met een blaauwe adderslang,
Die knaagt haar krunkelsteert, en kunstelijk ik spore
Ruit, vierkruid, en komijn, alruin en[289] mandragore
Voortskruipen in zijn kleed, waarin geschilderd zijn
Naar 't leven het kameel, de beer, den ezel, 't zwijn:
De wakkre vogel-kraan luid schreeuwt met veel geschals hier,
De paauw zijn steert opsteekt: hij draagter tot een hals-cier
Een groote cornalijn, daar 's kunst'naars ijzer dicht
Den tijd in sneê met ziin drievoudig aangezicht.

Zijn treden zijn gewis, zijn aanzicht nors van 't veinzen,
Zijn lichaam is wel hier, maar elders zijn gepeinzen.
D' heer[290] Zadok gaat'er met een gang, kloek, gaauw, en vlug,
Braaf is hij, vro[291], en hupsch: op zijnen stijven rug
Een zijdenkleed, wiens verwe op[292] 't blanke tin wil trekken,
Met groote plooyen zich en vouwen uit gaat strekken,
Gebeeld met eekel, aar, met lelie, violet,
Olijf, mirobalaan: geboord, en rond omzet
Met aarnen[293], droef[294] van pluim, met heerlijke faisanten,
En met gekjunkte toornverschuddende[295] elefanten,
Bezaaid met esmerald, en diamantscherp ook,
En hoog en leeg doorvoerd met zoete geur en rook[296].

De derde[297] op 't zelve plein[298] verhaast nog meer beneden
Van zijn soldaatsche dans de woeste krijgsmans treden;
't Gelaat is enkel vuur, en menig Jaspis schoon,
En menige Amethyst, op d' appel klaar ten toon
Van zijn krom slagzwaard blinkt: van hoofdscheël tot den tenen
Blaauwt het gereten staal om 't moedig lichaam henen,
't Goud op zijn beuk'laar vlamt, wiens rand, alom verguld,
Met peerden snel te voet en wolven is gebuld[299]:
En d'ommeloop des schilds gecierd is en beladen
Met 't loofwerk van Euforb' en Scammony bladen.

Wie zijdy, schoone[300]! die met 't vuur uws oogs steekt aan
Den hemel, en de locht, en de aarde, en d' oceaen?
O, aller schoonen schoonste! u zelve ons wilt mellen[301]:
Wien tortel, mussche, en duif, bij nacht bij daag verzellen
Met groote eerbiedigheid: wiens gulden vlechthaar blinkt,
Dat met roô rozen, thijm, en myrten is omringd;
Die eenen cestes[302] gordt welriekende om uw lenden,
Daar aardig nest'len in der minneguitjens benden:
Om wiens gewaad een boord van veel granaten loopt,
Gezoomd met klaar beryl, met safier toegeknoopt:
Wiens voet verkleinende, in 't verklaard gewelf der sterren
Nu volgt der dansers vorst, nu voordanst weêr van verren:
Zijt gij 't o schoone! niet, die met een kuischzoet vuur,
Onz' eega's herten in één hert smolt en natuur?

En deze, die u volgt met aangename stappen[303],
Deed hij behend niet die schoontalige[304] boodschappen?
O, ziet, wat vreemder dracht! zijn mantel kakelbont
Geboord met beekskens van kwikzilver schijnt in 't rond,
En elke streep, die door 't scharlaken men ziet zwieren,
Strekt tot een vlok aan 't einde agaatsteen of porfieren:
Een koppel honden vast vervolgen hier den das:
Daar weêr den loozen vos: daar 't geitken snel en ras:
De leeuwewerk, nachtegaal, en 't sijsken ongevangen
Gebootst op 't schijngewoont, de vlerken latend' hangen,
Haar keel schijnt zwellen doen, en, met zoet veldgeschrei,
Al kwinkelerend' te beschamen den schalmei.
D'eerdrook[305], de pimpernel, en petercelieblâren
Beschaauwt 't gevlochten loof van zijn gekrunkeld' haren.
Hij keert, hij draait, hij is vrijpostig net bespraakt;
Veel kleine kringen in zijn groote rond' hij maakt:
Zijn geschakeerde loop zich hier en gins gaat spreeden,
En nog[306] verzelt één maat deze ongeregheden.

Ruimbaan, o ieders walg! onheilige, aan een kant!
Noch lot noch deel hebt ge aan dees heilge wellusts brand;
Maar, zuivre zielen, komt! doorsnijdt gij vrij 't gedrange,
Tza, wint de voorplaats, dat dit paar[307] verzade[308], eerlange,
Ons oog met haar gelaat, dat overschoone paar:
Alleen, alleen de feest wordt aangesteld om haar.
O, 'k zie ze dicht hierbij, help God! wat fakkel licht er!
Ik kan ze dulden niet, o eerste klaarheids stichter!
O, zonne van de zon! helaas! de punten hier
Wat van uw stralen koelt, en matigt wat uw vier,
Met uitgestorte glans uw zuster gaat verrassen;
't Is uit met mij, ik kan niet meer, ik keer tot asschen.
O zaalge weêrgaân! nu 't met oorlof niet kan schien,
Uw bevrunde aangezicht oon hinder aan te zien,
Duldt, dat ik uwen dans, uws cieraads gulden stukken
En zoete woorden, in mijn dichten uit mag drukken.

De koningin haar haar (haar, waarvan distileert
Steeds frissche dauw) draagt in veel krollen gefrizeerd:
D'een vloeit ten voeten neêr in heldre lokskens, de ander
Rijst met lang peerlesnoer gebonden aan malkander.
Haar keurs damast is. met een zilvren françiën-zoom.

Geloof werkt rijklijk met het zilver van een stroom,
Met maankruid, met kouwoerd[309] heel uitheemsch gaâr[310] geweven,
En met het dier vermaald, dat bij de lucht moet leven[311].

Wat wildy, Musa! met een errenstig pinceel,
In 't breede afmalen al haar schoonheid in 't geheel:
Van al de schoonheid, glans, gunst, rijkdom uitgescheyen[312],
Daar d' hemel meê beschonk de huppelende reyen
Zij moeder is alleen, en, als een kristalijn[313],
Den dans-aanschouw'ren zij'r af[314] jont den wederschijn.

Een hoed[315], geweven gaâr[310] van bloemen die wel gaayen,[316]
Citroenen, aren, en clytien die steeds draayen,
En met robijn borduurd, balais, en chrysolijt,
Bekroont 't straalworpemd hoofd des bruidegoms[317] altijd.
Zijn gesaffraande kraag tot spelwerk[318] heeft wel honderd
Karbonk'len, rood als vuur, de balsem uitgezonderd[319],
De ceder, de kanneel, de lauwer rijk gebeeld,
Elk met haar ranken ciert zijn plooyen opgestreeld[320].
De witgevlerkte zwaan hem toejuicht, met vermaken,
Een nieuwe lofzang op zijns mantels gulde laken.
De fenix hier zijn nest en grafstéê bouwen wil.
Uit 't nat rijst 't met pantsier gewapend crocodil.
De maayer zwert-gebraân zein[321], garven haast ontvielen,
En snelle vrees hem fluks ent vleug'len aan zijn hielen.

De felle leeuw worpt vuur en vlam uit d' oogen beus[322],
En slingersteertend' hij, door bakhuis, muil en neus,
Zijn gramschap eislijk slijpt[323], en d' adren gaat ontspannen
Om een welriekend rot van panters aan te rannen[324]:
Als juist den braven haan met purpren vederbos
Zijn trotsche kop verciert: een kuif, half peersch en ros,
En half verguld, men op zijn kruin hoog uit ziet steken,
En langs zijn stijve borst, met spikklen bont bestreken,
Een roode baard vloeit: in zijn geelgroen oogen leit
De schrik gelegerd, en zijn leden zijn bespreid
Met ongesponnen goud: zijn korte bek zich krommet:
Zijn voet gespoord in 't treên gelijk een krijgsman brommet:
Zijn groote steert zich in twee welfde[325] takken takt:
Met vleugelruisschen hij zijn lenden ribbezakt[326]:
Hij zingt[327], zoo 't schijnt, en met zijn bijzijn en trotsch brallen
Hij van de sterke leeuw de kuif en moed doet vallen.

Dees zalige eegaân, met een welbedreven spoor[328],
Nu hupp'len achterwaart, nu zijlings, nu weêr voor:
Zij dansen, zoo het schijnt, d' Hispanische p a v a n e,
En nochtans nimmer men haar lieve dans ziet gane[329]
Uit 's gordels kringk[330], die met gesternde dieren, breed
En wijd vermaald, alsins 't plaveisel onderscheet[331].

Als de eedle bruidegom naar Silo's berg gaat wandren[332],
Ontluiken duistderlei[333] schoon bloemen elk voor andren[334]:
Als hij d' Olijfberg groet, hij, waar zijn lichte treê
Ook loopt, duist vlokskens laat van nevel, rijm, en snee:
Want 't glinst'rig vloersel met zijn aarzelen[335] geslagen,
D' onruste wevertreên gelijk is, in die dagen.

Nu kussen zich dees twee, nu aarsling[336] zij weêr gaan,
En zien malkand'ren nu bedroefd, nu lachende aan,
Nu voorwaarts, nu ter zij, met ongelijke gangen.
De koninklijke maagd men merk'lijk ziet ontvangen
Verandringe in 't kristal haars voorhoofds, schoon verjongd,
Naar maat' haar 't helder ooge haars bruidegoms belonkt:
Dat, zoeder[337] hindernis komt plotslijk tusschen beide
De twee geliefkens, wordt zij droef alsof ze schreide;
Het schijnt al of ze storf, haar helder oog gaat uit,
Zoo werkt kuisch' heil'ge brand in zoo verheven bruid,
Maar dit 's ten aanzien van haar maatzang niets met allen,
Haar Engelen-geluid zij houwen[338] met bevallen
Met zorgbetoover[339] luit, viool, en voetgelicht[340],
En houden dus gespraak met lieflijk maatgedicht[341]:

"O klaargeoogde maagd! wat zijdy schoon te achten,
Mijn lief! hoe lieve ik u! mijn duifken, wit van schachten!
O God! hoe lieve ik u, ach! 'k ben mij zelfs niet meer,
Ik sterve om u, mijn lief! om u verrijze ik weêr:

Wat zijdy schoon in 't oog! hoe lieve ik u, mijn herte!
Al wakende ik bezwijm, ik flaauwe, ik stort met smerte.
Door 't stralen uws gezichts, en slapende evenwel[342]
Voel waken in mijn schoot mijn zuur en zoet gekwel.

Wat stort uw zoete pruijk[343] voor reuken, mijn vriendinne!
Watte amber, wierook stort uw zoeten adem inne

Twee fijne purpren draân! wat myrre, zoo veelvoud,
Ontvloeit uw vingren, die gereept[344] zijn met schoon goud!"

"Mijn vrund, hoe zoet is mij de reuk van uw genuchten[345]!

Wat stort uw zoete locht al heim'lijk-zoete luchten

In mijn ontsteken borst! en watten honig niet

Ontvloeit uw zoete keel, die beek en gulden vliet!

Mijn bloem, een lely, roos mid[346] in 't gebloemt gekropen,

Een roze, een lely is, de een toe en de ander open:

Dees bloeme met mijn hand ik d' eerste afplukken wil,

Die rieken, kussen, in mijn boezem steken stil.

Als d' app'laar gij, mijn lief, zijt onder de andre boomen,

En vrucht èn bloezem hebt gij uit één stam bekomen:

De vrucht ik smaken wil, de bloezem rieken, ach!

En in uw koele schaauw gaan leegren nacht en dag."

Den schoonen avondstond terwijl, met haar azuren

Koetswagen, sleept een schaar van kleine en mindre vuren;

De willekomme[347] slaap doet de oef'ning wijken dra,

En de beneênste[348] bruid volgt 's Hemels Venus na.

Dees Hymen uitgevierd, geen andere worm den koning

En knaagt, noch droomt niet el[349] als aan des Heeren woning,

Zijn schatkist open staat, geen onkost hij en schouwt[350],

En 's kunstnaars zinnen hij verlet[351] en bezig houdt.

Wel tien duist handen men fluks zweeten ziet en ijlen,

In alle bosschen men slechts hamers hoort en bijlen,

En d' haarge toppen nu van d' heilige Libanus

Naar 't water rollen, om op Sion stijgen flus:

Men snijdt in balk en deel de bosschen met de zage,

Het groote steengebergt vast krimpt van daag te dage;

Met bijtels, hamers, de steenhouwer, eer men 't meent,

Doorsnuffelt 't stijf gedarmt' van 't hemel-hoog gesteent':

Hij venstert een gebergt, dat rijst naar boven eislijk,

En temt fluks den porfier van d' eeuwen onverbrijzlijk.

D' een de gebakken steen doorkloven[352] heeft met vier,

En d' ander die begraaft in een diepe afgrond hier,

Den marbel[353] gepolijst met kunstig' handen veerdig,

Ja, marbel, 't voorhoofd[354] van 't gebouw eens konings weerdig:

Dees houwt een pijlers kop: een bult[355] die, met zijn hand:

Een tegenbult[356] verzoet dees: die een voet-vierkant:

Dees maakt een hanebalk: die een beschot ter zijden:

Dees schaaft de delen glad: die gaat ze kunstig snijden.

Bezielt doô cedren, en met 't schett'ren van een hout,

Gebeeren[357], stemmen wekt, en zuchten menigvoud.

En andren, met 't begrijp[358] van d' heil'ge muur, gerezen

Doen, met haar stout bedrijf, den Hemel zelven vreezen:

Men werkt met lust, nog klaagt de kunstenaar altijd,

Dat in midzomer hem de dag te haast ontglijdt.

De druivenlezers zoo, al zingende uit genuchten,

Met 't snoeimes kromgebekt afsnoeyen Bacchus vruchten

In 't vaatjen zoet van reuk: en trossen gaauw en vlug

Haars handgifts zware last met kromgebogen rug,

En, tot de lenden in de mostkuip neêrgestegen,

Al hupplend' vloeyen doen een purpren druiven-regen.

Men ploegt d' onlust te spijt, 't werk ziet men spoên met lust,

Wie 's morgens heeft gezien, wanneer de zonne rust,

Erkent, hoe 't groeit: de alwijze en ingoed' Heer der heeren

Aan dezen arbeid schijnt zich zelf te willen keeren,

En 's nachts te werken, als een zoete rust op 't bed

Der metsers[359] zeenwen en gebeenten houdt verlet[360].

Groot-koning! van waar kwam dat reuzen-hert[361] gekropen,

Van zoo veel bergen tot een lichaam op te hoopen?

Met watte wagens, met wat sterke rollen dan

Men dees vierkanten lomp[362] zoo wijd verslepen kan?

Wat krommer vastigheid van opgehangen bogen

Ten bonten wolken draagt dat pak hoog opgetogen?

Indien op 't buitenwerk ik met mijn oogen let,

De mets'laar heeft gevoegd den kant des steens zóó net,

Dat, zoo hij zijn gebouw niet kakelbont deê schijnen,

Met Syrische allebast en herde serpentijnen,

Met honderd gadingen[363] van marber, vast en klaar[364],

Men waande, of d' heele muur een enkel vierkant waar.

Zoo 't binnenwerk wij zien, het buitenst' wij verfoeyen,

Een rijkdom men alsins uitmuntend' hier ziet gloeyen,

De wanden, 't vloersel, en de zolders opgebouwd

Met cedren zijn beplakt[365], de cedren weêr met goud,

En al de plaastering, met loof gevoêrd van binnen,

Met bloemwerk, wild kouwoerd, en lodder[366] Cherubinnen.

Van d' heilige ciersels ik gewag doe noch vermaan,
Die in weerdije verr' 't gebouw te boven gaan:
De kunst de stoffe antwoordt[367], de stof 't gebruik te wonder[368],
O kunstenaar volmaakt! gij bootste uw werk bijzonder
Na 's werelds ide[369], en zoo als voormaals ongefeild
In loten drierlei de wereld wierd gedeild;
En dat de almachtig' hand des Heeren schiep volkomen
Een aardsch, een hemelsch, een heel Godlijk uitgenomen[370]:
Met bloemen, voglen, en met beesten cierend' 't eerst,
Met fakklen 't ander, en met deugden 't alderveerst'[371]:
Als God, aan 't schildren, met schoon blaauw de baren krulde,
De velden groende alom, en 't krom gewelf verguldde:
Als hij 't gesteente schonk zijn verwen licht van straal,
De bloemen spikkelde, en gaf glansen aan 't metaal.
Beeldsnijende, doorwrocht de stronken en de blâren
Der planten, met zoo veel fraai beelden, draân, en âren,
En, gieter[372], bootste ons nog zoo veel gedaanten hier
Van posten snel gewiekt[373], veel visch, en menig dier.

In driën deeldy nog dit Godshuis driemaal heilig:
't Een 't Alderheiligst is, daar niemand wandelt veilig
Als[374] God, de Cherub, en Hij, die stadhouder trotsch
Is van Melchisedech, ware, eeuwig zone Gods.
Het binnenste portaal is slechts voor de Levieten[375],
Die helder zon op zon toeworpen d' Isralieten
De stralen van haar leere, en, met 's wets honigsap
Haar[376] voedende, ingelijfd zijn 's Hemels borgerschap.
Het voorpoortaal gij schikt voor die ik minder reken,
Voor 't leeggezeten volk en de algemeene leken,
En, werkman ondermengd[377], gij alsins wonder zoet
Appelles, Fedrus'[378] kunst, en Miron bloeyen doet.

Dit staal u zoo behaagt, dat gij daarna gaat maken
Uws Goddelijken geests langdurige nachtwaken:
Uw boek, gemarberd rijk met S p r e u k e n in Gods taal,
Men rijkelijken mag toe-eignen 't voorpoortaal,
Dewijl het ons verzorgt d' huiswetten nog op heden,
Bijzondere leeringen, en burgerlijke zeden:
En dat de stralen, die hij uitschiet overhoop[379],
Vast oogen meerendeels op 't menschelijk beloop.

In 't binnenste poortaal de P r e d i k e r wil schijnen
(Die met zijn voeten kneênde[380] al wat de mensch met pijnen
Vergaart van aangenaam, goed, kostlijk, schoon, en dier)
In 's Hemels herberge ons te voeren wijd van hier,
En roepende: ijdelheid, gans ijdel 's werelds zegen,
Al 's menschen heil is in de vreeze Gods gelegen!

't Geheimste is dit gezang[381], daar, met verborgen spel[382],
Aan 's werelds Koning gij gaat houwen Israël:
Daar gij weêrschallen doet 't zoet bruiloftslied alreede
Van Christus en zijn Kerk: daar d' heilige ziele in vrede
Gespraak houdt met haar God, de locht hoort met 't gebed[383],
In 't vuur zijns stralend' oogs, haar[384] loutert rein en net,
Zijn min geniet, en in zijn heilig bed gerieflijk
Den mond der liefden zelfs mag kussen zoet en lieflijk.

"O, God!" zegt Salomon, na dat hij heeft voltooid
Des Heeren huis, "groot[385] God! die, mij bevolen ooit
Den bouw liet uws Paleis, helaas! maakt mij, o Heere!
Daar levend' steen af[386], wekt in Davids zaad zijn eere.
Oneindlijk Koning, die behelst[387] de oneindlijkheid,
Monarch, die in uw troon zit naar uw Majesteit,
In d' afgrond naar gerecht, alom naar uw vermogen:
O Vader! herbergt[388] hier, om ons uw hulp te toegen:
Mag 't zijn in twijfelzaak zoo spoeit u tot den eed[389],
Ontwerret dezen knoop, straft strengelijk en wreed
De stoute meened ook, en maakt niet, dat men zondig
U voortaan houde en achte onwetende en onkondig.
Verliest de boom zijn blos, zoo hagels d' akkren slaan,
Zoo de âren ijl en leêg, zoo ons verwaaide graan
Ons honger zeggen toe, zoo, met veel ijzren banden,
Gij sluit van 's Hemels sprong de poorten, met uw handen,
En wij ootmoedig 't oog slaan op dit huis alleen;—
Zoo hoort, almachtig God! verhoort doch ons gebeên.
Zoo wij gevangen in uitheemsche landen kermen,
Zoo ons in krijg bezwijkt 't geluk, het hert, en de ermen,
En wij ootmoedig 't oog slaan op dit huis alleen,
Zoo hoort, almachtig God! verhoort doch ons gebeên!

Zoo uwer wondren faam den vreemdeling hier wenken,
Om hooren uw geheim, u t' offren zijn geschenken,
En in dit huis zijn kniën te krommen naar beneên,
Zoo hoort, almachtig God! verhoort doch zijn gebeên!
Verhoort van d' Hemel hem, en trekt, door weldoens koorden,
In uw gewijde Kerk, Oost, Westen, Zuiden, Noorden!"

't Uitmuntende verstand van Isrels koning is
Zoo heldren tortse, dat vergeefs men die gewis
Met onkunde overstulpt: zijn licht zich alsins toogen
Gaaf, en zijn bliksemstraal licht glinsterig in d' oogen
Des geens, die wijs den toom van 't burgerlijk beled[390]
Der teêre[391] Arabers met haar hand te mennen weet:
Die binnen Saba heerscht, daar steedsche[392] lentens telen
Den wierook zoet van reuk, den myrre, en roô kaneelen,
Daar iedermans kantoor eens konings schat inhoudt,
De vaten zilver zijn, de bedspoon[393] louter goud,
Met uitgelezen steen de muur bekleed oon[394] breuken,
Met strikken ingewrocht, afbeeldingen, en spreuken:
En nochtans zoo veel heils en grootheên laat ze staan,
Om komen Salomon zijn zeên te merken aan,
Zijn leering leenen 't oor, zijn stad bezien met vreugden,
De schole des geloofs, en vaste burcht der deugden.

Gij, die 't oog toesluit voor dees groote klaarheid meest
Die in onze eeuwe blinkt, wiens aangeklopte[395] geest,
Voor dolingen vermuft[396] de waarheid uit gaat sluiten,
Die langzaam nacht en dag klopt aan uw poorten buiten,
En die, om op te doen, u niet eens keert noch wendt,
Om met God spreken en zijn dobbel Testament:
Hoe vreesdy niet, dat dees princes, ten jongsten dage,
Van groote ondankbaarheid en traagheid u verklage?
Die vrouwe, die monarche en Heidene[397] met lust
De wellusten versmaadt, haar goud, en zoete rust:
Dweerst[398] met veel moeite en kost, en met langdurig zwieren,
Een weg, belegerd van struikroovers en van dieren,
En andren Hemel gaat bezoeken, met de wensch,
Om eenmaal mond aan mond te spreken met een mensch.

Zij kwist geen tijd, maar gaat beschouwen, al verwonderd,
De trotsche schoonheid van Gods tempel uitgezonderd[399]
De bollewerken van veel steden, hoog naar eisch,
Een uitgelezen troon, een prachtig trotsch paleis,
Wiens muren kostlijk zijn, en d' huisraad nog veel rijker;
't Getal der knechten zijn rijk hof ciert statelijker,
Meer haar geschiktheid nog: men hoort' er geen gerucht.
Elk van den haren op zijn ampt let heel beducht[400]:
En zoo als te gelijk de duim geroerd het leven
Den zenuwsnaarkens kan van een quiterne[401] geven,
En om verrijken nog zijn tooverig gezang
Verwekt een middelbare, een hooge, een leege klang[402]:
Met één woord, Salomon, met één gebeer[403], met wenken
Beroert de stoeten van zijn knechten, die gedenken
Heel gaauw aan haren plicht: elk neemt zijn les in acht,
En ieder gaat gekleed met een bijzondere dracht.

Eer zij vertrok van haar welriekende eilands-kuste,
Met zware raadselen haar[404] dees princes toerustte,
Belust den koning met verwerde vragen knap[405]
T' ontmoeten, om te zien zijn groote wetenschap.
Ziet welken Oedipus[406]! de voorspraak[407], die ervaren
Voor 't vierschaar heeft bijna versleten al zijn jaren,
En eindigt niet zoo haast een twijfel, lang bepleit,
Die 't oud gebruik haast wijst, of 's lands gewoonheid scheidt[408],
Of geestig hij ontknoopt dees Gordiaansche strikken,
Ziet door dees nachten heen, en speelt alle oogenblikken
Met twijfelingen, die eer zweeten deên met pijn
Een dapper school-sofist, Druides, of Bramijn[409]:
En wetende dat, hoe een goed zich uitbreidt stijver
Hoe 't altijd grooter wordt, 't geloove hij vol ijver
Haar in te scherpen tracht, en gaat, naar wensch, gemein
Haar maken[410] 't kostlijk goed van zijn gezegend brein:
"Hoe zeer beklage ik u, afgodisch volk! die zotlijk
Goud, zilver, hout," spreekt hij, "en kalk aanbidt bespotlijk,
En door de schijnreên laas! der magi[411] onderrecht
Zoo vele pakken hebt den menschen opgelegd:
Daar is, mevrouwe! één God, één hoogste, één ongeboren,
Een Vorst van de eeuwigheid, zelf d' eeuwigheid verkoren.
Oneindlijk, afgescheên van als[412], in allen doch,

Beginslen-aanvang, en 't eind van alle einden nog,
 Der lichten schoonste licht, der wezens hoogste wezen,
 Der machten zuivre daad, der daden macht geprezen,
 Oorzaak van allen ook, alziender, goedheids zee,
 Des levens leven en het meer des schoonheids meê,
 Onoverwinnelijk, en sterrenvoogd bekwame,
 Die zelf eenvormig vormt zoo veel gestalten t' zame:
 Een zelve[413] is 't, éénen God; wie de eenheid loochent, ziet,
 Maakt, godlooze atheïst! de Godheid gants tot niet;
 In Gode de eenheid staat, de Satan tweeheid stichtet,
 De groote wereld heeft één zon maar, die haar lichtet,
 De kleine[414] maar één ziel, en beids zij hebben één
 Groot God, in wezen één, in drien[415] onderscheên.
 De leên, die, welgedeeld, staan dit gesticht gelaten[416],
 Dit lijf vervult met vreê, met weêrliefde, en met maten[417],
 Dees welgeschikte kerk, met rijkdom rijk begift,
 Deze uitgegoten kunst, en mag niet zijn geschift
 Als met één zin, en hij maar van één Meester worden
 Gedeeld, gelijk zijn werk één Meester houdt in orden:
 Want anders zou men, in slagordeningen, zaan[418]
 Wel honderd duizend zien malkandren randen aan,
 Een burgerlijken krijg zou 't aardrijk onderhouden[419],
 En dees beroerden[420] al zijn ondergang fluks brouwen.
 Dewijl van eeuwigheid God is oneindlijk dan,
 En in zich meer als een eindloosheid vaten kan,
 Vermids de macht van d' een geen mate stelt den andren,
 Of eer zijn naam vernielt en wezen met malkandren:
 Wat houdt gij, Heid'nen! dan, als in 't gevangenhuis,
 D' Oneindlijke bemuurd in een benaauwde kluis?
 Of waarom sluit gij hem in eenen stronk[421] verachtlijk?
 Of waarom schilderde d' Onzienlijke onbedachtlijk?
 En waarom offerde den driemaal Hooge meest[422]
 Al t' zamen vleeschlijke eer, daar hij is zuiver geest?"
 "Maar," zegt ze, "waarom dus, gestut door onze werken[423],
 Bant gij de Onsterfelijkheid in 't binnenste eender kerken[424]?
 Besluit hem in een ark[425], en beestlijken hem voedt
 Met beestenvleesch, en niet met myrre en wierook zoet?"
 "Dit huis, zoo heilig als in schoonheid uitgenomen,
 God," zegt hij, "niet besluit, maar wel de schaar der vromen
 Die hem aanbidt, en eert, en wanen[426] niet, och arm!
 Dat dien, die de aarde neemt en Hemel in zijn erm,
 Een kofferken vervaart[427], maar 't bond van durige eeuwen,
 Het statige[428] verbond, dat de afkomst der Hebreuwen
 Met God den Heer verbindt, de vrome aan 's vromen zaad,
 En aarde en Hemel met dees' plaats verknoopen gaat.
 Kortom, onze offerande, ons wasschingen, ons smoken
 Is geen verzierde[429] dienst, zoo[430] dikmaal wordt gesproken:
 God is d' insteller, die ons innerlijk gemoed
 In d' hoop zijns Zoons met al deze elementen[431] voedt,
 En zichtlijk ons hier mede aan d' offer doet gedenken,
 Die eens in Kristus bloed zal onze zonden drenken.
 Komt, komt, o Heere! dan, o, einder van de wet!
 Groot Koning, groot Profeet, Hoogpriester onbesmet!
 Komt, driemaal Groote komt! ons toevlucht, die wij wenschen,
 Voorspreker, en rantsoen, en Rechter aller menschen!
 Zoet Slachtlam, sterke Leeuw, genezende Serpent!
 Noodscheidsmans tusschen ons en d' Hemel in het end!
 Komt, komt, o Waarheid! wit[432], en bijstand, en verlangen
 Van onzen offer! o, Messias! wilt aanvangen
 In Sion te gebiên, en, in den geest ge-eerd,
 Dees booze wereld in een gulden tijd verkeert!
 Dees koninginne aanveerd en wilt als d' eerst'ling dulden
 Van 's werelds koningen, legt op u onze schulden
 Zoo wèl, dat wij, ontkleed van Adams kwaden aard,
 Met d' heilige Engelen in den Hemel zijn verklaard[433]!"
 Zeer na flauwt[434] de vorstin, bezweken van verwondren,
 En spreekt: "Heer koning! steeds, in 't vliegen en stijf dondren,
 De faam al grooter wordt, en, snaterbek in schijn[435],
 De deugden grooter maakt, als zij wel daadlijk zijn:
 En de eedle geesten zijn gelijk de tafereelen,
 Die wel gedaan in 't oog met meer verwondren spelen
 Van verre als van nabij: maar zoo veel als voorwaar
 Uwe eere elks kroon verdooft, blinkt uw deugd boven haar[436]:
 Uw lof oon weêrga nog uws leernens[437] prijs behindert,
 En 't nijldige gerucht uws wijsheids roem vermindert."

O, Schotsche koning[438]! 't zelfde ik van u spreek lofzaam[439]:
't Wijdrennende gerucht van uw gevlerkte faam
De zee mij kruisen dede en, van de grens van Spanjen,
Bezoeken avontuurs[440] de kust van uw Bretanjen.
Wat zag ik, och, maar och! wat zag ik niet, goê God!
O, werelds wonderwerk! o koning! uitgelot[441]
Van d' Hemel tot iets groots! o, roem van vorstenhoven!
'k Zag zooveel, dat mijn ziel mijn oog niet kost[442] gelooven:
Een grijze brein, die 't hoofd eens jongelings beslaat,
Mans' moedigheid, bedekt met vrouwelijk gelaat,
Een rijp verstand, een geest snel, wakker, en dierweerdig[443],
Een redeneering, die diepzinnig is en veerdig;
In ééne geest Virgiel en Cicero[444] gestoofd,
En 's Hemels gaven al gegoten in één hoofd.
Volherdt, o goed[445] monarch! wilt eere op eere laden,
En, effen[446] als uw lof is minder als uw daden,
Maakt, dat uw voorzaat zij gevorderd door uw daân,
Dat uwe aanstaande daân verleên te boven gaan;
U zelf beheerscht, en wijs godvruchtig, vroom, ten lesten
't Geurig getuignis van mijn veerzen wilt bevesten[447]!

EINDE

- [1] Naar de oude beteekenis van 't woord, voor machtigen.
- [2] Eene latere lezing van die verzen zie in Van Lenneps Nalezing.
- [3] Germanisme voor schittert.
- [4] Rijmshalve voor opgetast.
- [5] Voor zwaait.
- [6] Doodt.
- [7] Thans dan.
- [8] uitstekend.
- [9] krans, verg. boven bladz. 76b, aant. 553.
- [10] opmerkende, in aanmerking nemende.
- [11] proefstuk.
- [12] Germ. voor eens.
- [13] Grieksch voor puikbeeld en hier door overkijkervertaald.
- [14] Laat het.
- [15] Germ. voor voorhoudt, voor de voeten of tegen-werpt.
- [16] Zoo lees ik voor heerlijk, dat geen zin geeft.
- [17] Voor getroffen, gekwetst.
- [18] Thans rij; in Overijssel zegt en zingt men echter nog steeds van "bonte, bonte riego".
- [19] Al is hem.
- [20] Thans tot kerk (gelijk zake tot zaak) geslonken.
- [21] Min gelukkig voor lengte.
- [22] houdt in (naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord).
- [23] Germ. voor geschiedenissen.
- [24] Voor éénheid.
- [25] Gelijk reeds herhaaldelijk voor lager.
- [26] Germanisme voor kinderspel of iets derg.
- [27] In de oorspronkelijke uitgave en die van Heins; de desbeluste lezer kan ze dus daar, of anders in Van Lenneps Nalezing naslaan.
- [28] Voor bewonderenswaardige dingen.
- [29] afbeeldsel.
- [30] Voor gij die, gelijk steeds in 't Hoogd.
- [31] Thans liederen en gemoederen (zie reeds vroeger).
- [32] molensteen.
- [33] Voor ijver of liever naarstigheit, dat eigenlijk hetzelfde woord (neerst voor ernst) is.
- [34] in eens.
- [35] Van een nachtegaal gesproken, minder natuurlijk.
- [36] vrees (verg. 't Hoogd. fürchten).
- [37] tak om op te nestelen.
- [38] snel.
- [39] telkenmale verpoost, rustgij.
- [40] volop.
- [41] vallende (naar de eigenlijke beteekenis van 't woord).
- [42] te gader, zaam.
- [43] Thans niets.
- [44] Mozaïek werk (niet van Mozes, maar van 't Grieksche museion af te leiden).
- [45] verscheiden.
- [46] onderrichten.
- [47] Versta: Gods geheime stem.
- [48] Hij wien.
- [49] mededinger.
- [50] de rijksgebruiken.
- [51] u beradende, bedacht.
- [52] Minder gelukkig voor hof-gewelf.
- [53] Gallicisme voor doolhof (daar die op Creta, naar 't zeggen, door Dedalus was angelegd).
- [54] noodlot.
- [55] Voor Meden- en Perzen-land; verg. boven, bladz. 46, aant. 283.

- [56] myter: het suikerbroodachtige hoofddekseel der Meden.
- [57] voegt, dat men outtijds ook v u e g t en omgekeerd v e u g t spelde, gelijk d u e g h t voor deugd, enz.
- [58] Israëls Richterstoel.
- [59] Hier voor nazitter (op den koningstroon Israëls).
- [60] Binnen, midden uit.
- [61] Anders oor-ringen.
- [62] Doen zij zich inbeelden.
- [63] Hier in goeden zin, schrande.
- [64] Rijmshalve voor onderdrukker.
- [65] doorbrenger.
- [66] levend water.
- [67] Voor beiden; zie boven bladz. 81, aant. [136](#).
- [68] het eerst van allen.
- [69] Zonder zijn leven te ontzien.
- [70] minzaam.
- [71] Anders liefallig of eig. liefallig.
- [72] Gallicisme (gelijk het ook thans nog dikwijls gemaakt wordt, als vertaling van ces) voor dier.
- [73] voor den dag haalt.
- [74] terugnemen.
- [75] fopt.
- [76] Voor argwanend.
- [77] Anders wees.
- [78] schraal, karig.
- [79] dringt, noopt.
- [80] koud: (nam. van bloed, en dus koelbloedig).
- [81] ondernemen.
- [82] als een ontembare held.
- [83] Zoo lees ik, voor 't onzinnige gewonnen.
- [84] plataan loof.
- [85] lichaams-oefening.
- [86] Rijmshalve voor ergens, hier of daar.
- [87] omgedraaide (verg. nog ons wiel en wieling).
- [88] schiet, vliegt over.
- [89] In zijn oorspronkelijke beteekenis, maar blijkbaar grootendeels rijmshalve en als stopwoord: daarna.
- [90] Medgezel, krijgsmakker.
- [91] merkt op, houdt in 't oog.
- [92] al te langdurige natheid.
- [93] versmachten.
- [94] Rijmshalve voor steelt (tenzij men levensdeelen leze, daar telen hier geen zin geeft).
- [95] van maan en zon.
- [96] Nam. de wereld.
- [97] Thans te bewonderen.
- [98] Gelijk steeds, voor lager.
- [99] verguldsel (verg. 't Fransche vermeil).
- [100] Voor schepterdrager; verg. met Van Lennep, v e n d r i g en b l i k s e m d r i g .
- [101] Minder gelukkig, in verband met hooren, voor opzichters, beheerders.
- [102] deugt niet voor vorst (eig. is als vorst niet te dulden).
- [103] verbrokkelen.
- [104] bron.
- [105] Men ziet hoe onachtzaam Vondel steeds met het enkel- en meerv. van 't werkw., in verband met het steeds meer in onbruik rakende voorn.w. van den tweeden persoon omspringt. Gelijk hij hier steeds (zie bijv. boven scheid en weert in één versregel) meer- en enkelv. dooreen gebruikt, zoo plaatst hij hier het enkelv. van 't voorn.w. bij 't meerv. van 't werkw., en gebruikt 't eerste blijkbaar alleen om den rijm.
- [106] verschiet.
- [107] Houdt, handhaaft ze.
- [108] Thans minder welluidend, en daarom verkeerdelijk da a r n a a r .

- [109] Thans liederen.
- [110] uit die vier.
- [111] Voor drilt.
- [112] Thans vat.
- [113] Gallicisme voor stoutmoedig.
- [114] Voor onderlegging of nederlaag.
- [115] Gallicisme voor beschilderd.
- [116] Thans kan.
- [117] Voor schitterend van robijnen.
- [118] De bekende Goudrivier der oudheid; verg. boven, bl. 30, aant. [25](#).
- [119] Waarschijnlijk met zinspelning op de Engelsche munt der Angelotten (ook elders wel engelen genoemd); eigenlijke Engelen zouden hier geheel te onpas komen.
- [120] Geheel verouderd voor zonder (verg. 't Hoogd. ohne).
- [121] voordeel.
- [122] naauwlijks.
- [123] schamelheid, berooidheid (naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord; verg. snoeyen).
- [124] Overwinning.
- [125] Voor zwellen.
- [126] Karmel, in Palestina.
- [127] Wel wat plat voor 't afgrazen der achterzij van een Godgewijden berg.
- [128] Rijmshalve voor korenveld of -akker.
- [129] Voor naauwlettende inspanning.
- [130] Germanisme voor vrees.
- [131] aarde.
- [132] hel.
- [133] Germ. voor glans; verg. boven, bl. 81, aant. [115](#).
- [134] Maatshalve voor waren, zouden zijn.
- [135] goederen; verg. vroeger.
- [136] inzonderheid.
- [137] kinderlijk.
- [138] Gallicisme voor kudden van Abraham, d. i. Abrahams volk.
- [139] vlinder.
- [140] verschroei.
- [141] Maatshalve voor vorst.
- [142] veilig.
- [143] Rijmshalve voor doe toenemen of derg.
- [144] zonder, zie boven.
- [145] temperament; Gallicisme voor de eigenaardigheid.
- [146] gesprek, kout.
- [147] Door geleerdheid verlicht.
- [148] Voor een anders.
- [149] Thans tot zon geslonken.
- [150] Wansmakelijke voorstelling van den dauw.
- [151] Rijmshalve voor beginsel.
- [152] voor der teef.
- [153] Thans behendig, loos.
- [154] bevrijdt, behoedt.
- [155] in.
- [156] Nam. de metalen.
- [157] klimop.
- [158] past (d. i. Bacchus).
- [159] behendige.
- [160] getallen.
- [161] nuttige; verg. heilzaam, leerzaam.
- [162] vatten.
- [163] Een herinnering van den Gasconschen dichter aan zijn vaderland, maar die bij Salomo vrij te onpas komt.
- [164] verheldert, verlicht.

[165] stort.
[166] gedraagt hij zich als.
[167] wet, scherpt het.
[168] pleitgedinger.
[169] listen (verg. nog ons parten spelen.)
[170] Thans looze.
[171] Anders zomers (voor jaren.)
[172] besliste als scheidsrechter.
[173] verstikt.
[174] Toen.
[175] Voor bijslaap.
[176] Hier in zijn eigenlijke beteekenis van kring.
[177] Voor kerk-, d. i. heiligschennis.
[178] ouderdom.
[179] muskus, en dit bijtend voor stank.
[180] het lastig leven.
[181] dan toch, nochtans.
[182] gebaar.
[183] beladen.
[184] Thans tot lachtet verzwakt.
[185] vederdons.
[186] Rijmshalve, maar min gelukkig voor eer 't ochtend werd.
[187] hare vlokken.
[188] Thans 't geen, maar in de volkstaal nog gebruikelijk (verg. ook g under of ginder.)
[189] spelers.
[190] van den dobbelsteen.
[191] mijmert; 't woord wordt anders meer in onedelen zin gebruikt.
[192] Het kenmerkt noch beschuldigt.
[193] In zijn mijmerend overleg.
[194] waarborg, waarmerk.
[195] ontbreekt, ontgaat.
[196] Versta: hij zich.
[197] instelling, wet (verg. 't Hoogd. Gesetz.)
[198] worde.
[199] ten slotte.
[200] verdeelt het.
[201] ontroering.
[202] In 's dichters tijd nam.
[203] zamelt in, plukt.
[204] Voor alles.
[205] jufferen (verg. 't Hoogd. Jungfer).
[206] Juister ware geweest: 't Onsterfelijk zaad is voor.
[207] echtbreuk (verg. 't Hoogd. Ehe en 't oude ee voor wet).
[208] neigt altijd ten val.
[209] zich.
[210] bederf (eig. melaatsheid, van den armen Lazarus afgeleid).
[211] naar.
[212] zoo verergerde, bedierf.
[213] met een bloemtapijt overdekken.
[214] slaat er.
[215] Venus, die hier zeker geen minder vreemde vertooning maakt dan Peru of de Pyreneën.
[216] Thans ongelukkig verouderde Nederlandsche uitgang voor de Fransche op -es of esse.
[217] Gelijk steeds herhaaldelijk, voor ouderdom.
[218] weg-werpt.
[219] genot.
[220] tooverzangen.
[221] De beladen tak.
[222] Nam. een ei.

- [223] toont.
- [224] Thans verouderd voor appelboom (verg. echter hazelaar).
- [225] Letterlijk gaauwdiefjens, guitjens (dat wij beiden dan ook nog steeds in gelijken zin bezigen).
- [226] Het vlindertjen.
- [227] bedriegt.
- [228] poos.
- [229] Anders borstjens (verg. 't Hoogd. bursche en ons adel-borst).
- [230] Eig. mienetjens (verg. 't Fransche mine en minauderie).
- [231] overal.
- [232] Voor boog (en dus eig. halven kring).
- [233] toen.
- [234] pronk.
- [235] streek hare lokken glad.
- [236] platte steenen, plaveisel.
- [237] toevertrouwd aan.
- [238] vrij golvende lokken.
- [239] lokken, als vroeger.
- [240] Wellicht liet zich hier beter 's linkers (d. i. van den deugriet) lezen.
- [241] Staat eig. voor lijk- of blijkteeken, kenmerk.
- [242] op staanden voet.
- [243] Thans ziel.
- [244] door en door venijnige.
- [245] schitterend, bont (eig. 't Fr. vermeil).
- [246] in zich zelf gekeerd.
- [247] Jeruzalem.
- [248] over-slag (verg. vroeger), plan, ontwerp.
- [249] kim.
- [250] welberaden.
- [251] in 't werk stellen.
- [252] vreemde dingen.
- [253] ontroerd.
- [254] verstijfde grijzaart; verg. boven, bl. 72, aant. [451](#).
- [255] loeyende (verg. rooyen en uitroeyen, enz.)
- [256] torens.
- [257] krielt het.
- [258] Thans waar.
- [259] Anders vloed.
- [260] Thans maagd.
- [261] werpen (verg. vroeger).
- [262] schitterend, blinkend.
- [263] Thans natuur.
- [264] Waardoor zij zich namelijk, als vrouw en man, kenteekenen.
- [265] Zooveel als schoone wichten.
- [266] kool vuurs.
- [267] schaamachtig.
- [268] Zaamgetrokken uit schijnt het.
- [269] "Toen Thetis, 't is al lang geleên, met Peleus zou gaan trouwen."
- [270] Versta: Salomo, de Jupijn van 't Id. land.
- [271] zich ontveinzende.
- [272] los, luchtig.
- [273] Nam. bogen, voor arcaden.
- [274] de tafelbedden.
- [275] Metsnij- of beeldhouwwerk versierd.
- [276] Voortienmaal tien.
- [277] kluchtig.
- [278] schikken, zetten er zich toe.
- [279] Voortafereelen.
- [280] deftige.

- [281] Gallicisme voor: nadat de lekkere schotels nu weggenomen zijn.
- [282] keizerlijk, weidsch.
- [283] De bekende baak der oudheid.
- [284] blinkende sieraden (verg. 't Fransche clinquant).
- [285] staan.
- [286] gemarmerd.
- [287] De zeven dwaalsterren Saturnus, Jupiter, Mars, Venus, Mercurius, Zon, en Maan.
- [288] Saturnus.
- [289] Men zou of lezen kunnen, daar (naar Van Lennep's juiste opmerking) beiden één zijn.
- [290] Als algemeene titel aller geestelijken (van daar ons Heer-oom). De Joodsche priester vertegenwoordigt hier Jupiter.
- [291] Thans voor 't zaamgestelde vrolijk geheel verouderd; verg. echter 't Hoogd. froh, 't oude ver-froyen en ons vreugde.
- [292] naar.
- [293] arenden.
- [294] somber.
- [295] met torens beladen.
- [296] reuk.
- [297] Mars.
- [298] 'tzelfde vlak.
- [299] gedreven.
- [300] Venus.
- [301] Voor melden.
- [302] gordelriem.
- [303] Mercurius.
- [304] welbespraakte.
- [305] Anders koegras of duivekervel.
- [306] toch, nochtans.
- [307] Zon en Maan.
- [308] Thans verzadige.
- [309] Anders heggerank of wilde wijngaard.
- [310] te gader, te zaam.
- [311] de kameleon.
- [312] Rijmshalve voor uitgelezen.
- [313] Voor spiegelglas.
- [314] van.
- [315] krans.
- [316] paren.
- [317] Salomo als zinnebeeld van Kristus, den bruidegom der Kerk.
- [318] speldewerk; verg. desbelust Tesschelschade Roemers en hare vrienden, bl. 8.
- [319] uitnemende (verg. vroeger).
- [320] goed gestreken.
- [321] Anders zeissen of zeis (verg. bl 9, aant. 46).
- [322] boos.
- [323] Min gelukkig voor scherpt, aanzet.
- [324] Rijmshalve voor randen.
- [325] gewelfde.
- [326] slaat.
- [327] Gallicisme voor kraait.
- [328] Rijmshalve voor pas.
- [329] Voor gaan.
- [330] den dierenriem.
- [331] teekent.
- [332] Verouderd voor wandelen.
- [333] Voor duizenderlei.
- [334] de een voor de ander.
- [335] Verkeerdelijk voor voetstappen, gang.
- [336] rugwaarts.

- [337] Voor zoo er.
- [338] huwen, paren.
- [339] zorgstillende.
- [340] Voor dans.
- [341] In navolging (naar de oude kantteekening) van "het geestelijk gespreke tusschen Christus en de Kerke, beschreven in het schoon boek, genaamd het Lied der Liederen (Hooglied)."
- [342] Rijmshalve voor evenzeer.
- [343] geurige lokken.
- [344] geringd.
- [345] naam, lof.
- [346] Gelijk reeds meer voor midden; verg. aldaar ook beids voor beiden.
- [347] welkome.
- [348] laagste, onaanzienlijkste.
- [349] anders (verg. elders).
- [350] schendt.
- [351] Zie vroeger, en ben. [360](#).
- [352] Voor doorkliefd.
- [353] marmer.
- [354] den voorgevel.
- [355] ronding (naar buiten).
- [356] tegenron ding (naar binnen).
- [357] Gebaren.
- [358] den omvang.
- [359] Thans metselaars.
- [360] van den arbeid afhoudt.
- [361] die reuzenmoed.
- [362] Voor plompen brok.
- [363] soorten.
- [364] helder, doorschijnend.
- [365] Min gelukkig voor beschoten of bedekt.
- [366] lonkend (gelijk 't oog van 't bekende Constantijntjen).
- [367] stemt overeen met.
- [368] verwonderlijk wel.
- [369] Voor idee, beeld.
- [370] bij uitzondering.
- [371] Rijmshalve voor 'thoogste of derg.
- [372] Als beeldgieter.
- [373] In 't algemeen voor vogels.
- [374] Thans dan.
- [375] Als priesters.
- [376] Zich.
- [377] in velerlei dingen.
- [378] Blijkens Van Lenneps aanhaling van 't oorspronkelijke, heeft Vondel hier den fabeldichter Fedrus voor den beeldhouder Fidias laten optreden.
- [379] dooreen.
- [380] Een min gelukkig gekozen beeld.
- [381] Hooglied.
- [382] Naar de thans geheel verouderde opvatting eener vermeende zinspeling op geestelijke dingen.
- [383] Blijkens Van Lenneps aanhaling, verkeerde vertaling van 't Fransche oit l'air de ses accens, d. i. den toon Zijner (d. i. Gods) klanken hoort.
- [384] zich.
- [385] Voor groote (bij wijze van zamenstelling, gelijk boven in Groot-koning; verg. voorts grootvorst, groothertog, Zwartsluis, zwart-zuster (boven, bl. [71](#)), enz.)
- [386] van.
- [387] Voor omhelst, begrijpt, omvat.
- [388] woont, huist.
- [389] Van Lennep verwijst hier op I Kon. VIII: 31, 32.
- [390] beleid.

- [391] lichtgeraakte.
- [392] Niet van stad, maar steeds, en dus gestadige.
- [393] Voor sponde.
- [394] zonder; vergelijk vroeger.
- [395] Verkeerdelijk voor: gestruikelde, en daardoor bedorven ('t Fransche a heurté; zie bij Van Lennep).
- [396] verouderd.
- [397] Voor monarchin en heidensche.
- [398] Doorschrijdt.
- [399] uitnemend.
- [400] angstvallig, naauwgezet.
- [401] Anders gitaar.
- [402] Rijmshalve voor klank.
- [403] Gelijk reeds herhaaldelijk, voor gebaar.
- [404] zich.
- [405] Voor scherp.
- [406] De bekende Grieksche Treurspeld, die 't raadsel der sfinx (verg. boven, bl. 44, XLI.) oploste.
- [407] Anders advocaat.
- [408] beslist.
- [409] Schoolsche, Celtische, of Indische wijze.
- [410] Haar mededeelen.
- [411] Heidensche wijzen.
- [412] alles.
- [413] Thans zelfde.
- [414] D. i. de mensch (naar de bekende Grieksche onderscheiding van den macro- (d. i. groote) en micro-cosmus (d. i. kleine wereld).)
- [415] Naar het bekende Kristelijke Godsbegrip, dat zeker uit Salomons mond al zeer vreemd klinkt.
- [416] aan dit gesticht (de wereld) gegeven zijn.
- [417] Versta: evenmaat, evenredigheid.
- [418] Thans geheel verouderd voor ras (verg. 't Eng. soon), maar vroeger vrij algemeen gebruikelijk.
- [419] Voor het aardrijk zou aanhouden.
- [420] in beroering, opstand gebracht; hier is dus de krijg weder 't onderwerp van den zin.
- [421] Voor romp, lijf.
- [422] over 't algemeen.
- [423] van onze handelingen uitgaande.
- [424] Thans eener kerk.
- [425] De Joodsche Bondsark wel te weten.
- [426] Versta: zij of wij wanen.
- [427] Thans vervat (zie vroeger).
- [428] D. i. deftige, aanzienlijke, hooge.
- [429] verdichte, verzonnen.
- [430] gelijk.
- [431] beginselen, eerste gronden.
- [432] doel.
- [433] verheerlijkt.
- [434] Bijna bezwijmt, valt in zwijm.
- [435] kennelijke snapster of grootspreekster.
- [436] hen.
- [437] Verkeerdelijk voor geleerdheid of derg.
- [438] Maria Stuarts zoon, die later, als Jacob I, op den Engelschen troon zulk een verachtelijke vertooning gemaakt heeft.—De hier door Du Bartas aan hem gewijde verzen komen in de door Van Lennep gevolgde, afzonderlijke uitgave niet voor, maar worden in die van Heins gevonden.
- [439] loftuitend.
- [440] op avontuur.
- [441] voorbestemd.
- [442] kon.

[443] dierbaar, kostelijk (stoplap van Vondel).

[444] Koning Jakob schreef zoowel in Latijnsch proza als dicht, en Du Bartas zelf had zijn Slag van Lepante vertaald; hij bleek zijn Gasconschen landaard niet minder getrouw, door hem daar met Homerus, gelijk hier met C. en Virg., te vergelijken, als door den ongerijmden lof, hem hier toegegalmd.

[445] Zoo lees ik voor God; ook 't Fransche heeft b o n r o y.

[446] e v e n.

[447] Zelden is voorzeker hoogdravender ophef jammerlijker door de geschiedenis weêrsproken.

pagina originele tekst correctie

[88a](#) s' kinds 's kinds

[90b](#) Maaltijdden Maaltijden

[93b](#) groot "groot[385]

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE COMPLETE WERKEN VAN JOOST VAN
VONDEL. DE HEERLIJKHEID VAN SALOMON ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating

derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you

within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent

future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.